

Archeologienota: Trompstraat, Stekene (prov. Oost-Vlaanderen)

Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
Borgerhout, januari 2023

Titel

Archeologienota:
Trompstraat, Stekene
(prov. Oost-Vlaanderen)

Auteur

Robby Vervoort

Opdrachtgever

Studiebureau opdrachtgever

Projectcode

2023A317

Plaats en datum

Borgerhout, januari 2023

Reeks en nummer

RVFSA-Rapport, 160

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens	4
2. Inleiding	7
2.1. Geplande werken	7
2.2. Archeologische voorkennis.....	7
2.3. Methodiek van het onderzoek	8
3. Archeologisch bureauonderzoek/assessment	9
3.1. Geo(morfo)logie en bodem	9
3.2. Topografie/toponymie	15
3.3. Historische, cartografische en archeologische kennis.....	16
3.3.1. Korte historiek van Stekene en Kemzeke	16
3.3.2. Cartografische bronnen/luchtfoto's	16
3.3.3. Centrale archeologische inventaris	24
3.3.4. Archeologienota's.....	29
3.3.5. Overige wetenschappelijke inventarissen	29
3.4. Huidig gebruik projectgebied	31
3.5. Impact geplande werken	32
4. Synthese bureauonderzoek en onderzoeksvragen	33
4.1. Synthese gespecialiseerd publiek.....	33
4.2. Samenvatting niet gespecialiseerd publiek	36
5. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied.....	37
6. Bibliografie.....	39
6.1. Online bronnen.....	39
7. Lijst figuren	41

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

Stekene, Trompstraat
(23-STE/TRO-2023A317)

Ligging

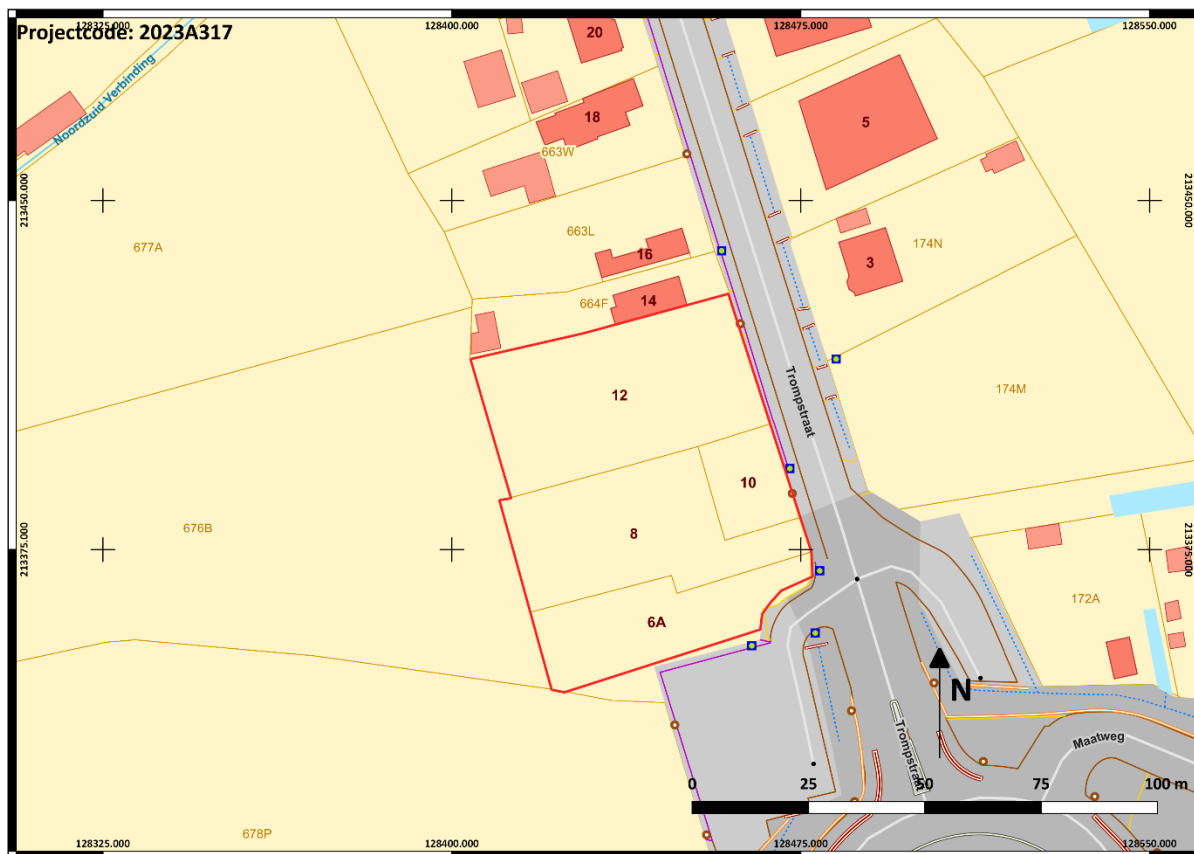
Stekene, Trompstraat 6A-12

Kadastrale gegevens

Stekene: 3de Afdeling: Kemzeke, Sectie B
Perceelnummers: 664H, 675V, 671F, 675T

Bounding Box

X 128404,0	Y 213415,9
X 128412,6	Y 213386,2
X 128410,4	Y 213385,6
X 128421,3	Y 213344,9
X 128424,5	Y 213344,5
X 128466,3	Y 213357,9
X 128477,7	Y 213368,8
X 128459,4	Y 213430,0

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding projectgebied (1/500)

Onderzoek

Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek

Projectcode

2023A317

Opdrachtgever

Studiebureau opdrachtgever

Contactpersoon opdrachtgever

Zie privacy-fiche

Uitvoerder

Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research & Consultancy.

Erkend Archeoloog

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126

Nummer wettelijk depot

Niet van toepassing

Termijn

25 januari

Geplande ingreep

Bouwen nieuw restaurant met wegenis en parking en nutsvoorzieningen

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer en de bodemingreep bedraagt 1000m² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn.

Randvoorwaarden

Het uiterste westen van het projectgebied is op het gewestplan aangeduid als landbouwzone

Doelstelling

Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke

bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient te worden omgegaan.

Vraagstelling

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?
- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande en reeds uitgevoerde werken?
- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?

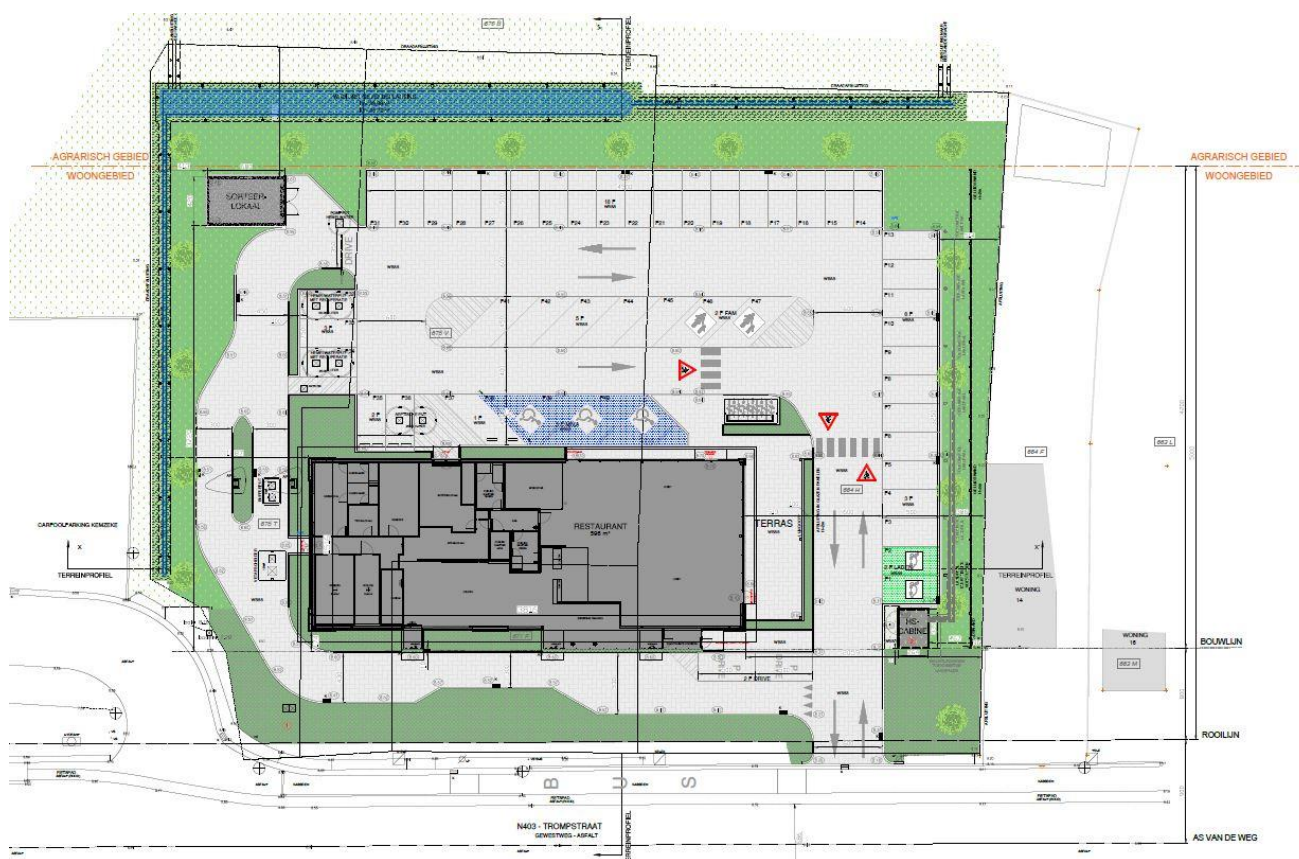
Thesaurus

Archeologienota, bureauonderzoek, steentijden, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen, nieuwe tijd, landschappelijk bodemonderzoek, archeologische boringen, prospectie met ingreep in de bodem, proefsleuven, uitgesteld traject

2. Inleiding

Doel van dit bureauonderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag te Stekene, Trompstraat 6A – 12. In deze archeologienota wordt via een bureauonderzoek nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied kunnen bevinden. Het projectgebied wordt in eerste instantie binnen een grotere context geplaatst. Vervolgens wordt nagegaan wat de recente gebruiksgeschiedenis van het projectgebied is en wat hiervan de mogelijke impact was op perceelsniveau. Tevens wordt de mogelijke impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologische potentieel besproken. Op basis van alle voorhanden zijnde gegevens wordt vervolgens indien nodig een programma van maatregelen voorgesteld.

2.1. Geplande werken

Figuur 2: Nieuwe inplanting

Op de projectlocatie zal een nieuw restaurant worden gerealiseerd met omliggende parking en drive-thru, groenvoorziening, nutsputten- en leidingen, een wadi en een gracht.

2.2. Archeologische voorkennis

Er werd reeds een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het projectgebied. Dit resulteerde in een archeologienota waarvan akte werd genomen (**ID24614**). Naar aanleiding van een lichte wijziging van de bouwplannen werd gevraagd een nieuwe archeologienota in te dienen.

2.3. Methodiek van het onderzoek

Om een antwoord te kunnen formuleren op de hoger geformuleerde vraagstellingen werden verschillende acties ondernomen. Er werden hoofdzakelijk bronnen geraadpleegd die online beschikbaar werden gesteld door de Vlaamse Overheid. Na het raadplegen van de basisbronnen die beschikbaar zijn voor het betreffende projectgebied, werd nagegaan of het nodig was om bijkomende bronnen te raadplegen of dat de geraadpleegde bronnen volstonden om een antwoord op de desbetreffende vraag te formuleren. Tevens werd geëvalueerd of het raadplegen van eventueel bijkomende bronnen extra gegevens kon opbrengen om een antwoord te kunnen formuleren op de gestelde onderzoeksvragen. Aangezien het projectgebied gelegen is in een zone die gekenmerkt is door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden werd extra aandacht besteed aan de relatie van het projectgebied met het landschap en de ruimere omgeving.

Om een zicht te krijgen op de landschapshistoriek van het projectgebied werden de online databases van Geopunt Vlaanderen (www.geopunt.be) en Databank Ondergrond Vlaanderen (www.dov.vlaanderen.be) geraadpleegd. De volgende kaarten werden geraadpleegd: bodemkaart, bodemgebruikskaart, erosiegevoeligheidskaart, tertiair geologische kaart en quartair geologische kaart. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het projectgebied. Tevens werd het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (raster 1 meter) geraadpleegd.

Om na te gaan welke potentiële archeologische sites zich in het projectgebied en de ruimere omgeving bevinden, werd de Centrale Archeologische Inventaris (www.cai.onroerenderfgoed.be) geraadpleegd. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de inventaris niet volledig is en geen garantie biedt op de aan- of afwezigheid van een eventuele archeologische site. De ingevoerde locaties werden enerzijds op basis van cartografische, literaire en toponymische bronnen geselecteerd en anderzijds op basis van waarnemingen op het terrein (vondstmeldingen, veldprospecties, prospecties met ingreep in de bodem, archeologisch onderzoek). Verder werd eveneens gekeken naar recent uitgevoerde prospecties met ingreep in de bodem die nog niet werden ingevoerd op de CAI, maar wel kunnen worden geraadpleegd via dezelfde site.

Om een inzicht te krijgen in de mogelijke aanwezigheid van cultuurhistorische elementen en een verder inzicht te krijgen in de mogelijke aanwezigheid van een archeologisch bodemarchief werden verschillende beschikbare historische en cartografische bronnen online geraadpleegd. Voor de oudere periodes werd beroep gedaan op gegevens beschikbaar op www.inventaris.onroerenderfgoed.be. De hier beschikbare gegevens kwamen tot stand na een uitgebreide literaire studie. De opgegeven bronnen werden niet extra gecontroleerd, noch werden er bijkomende bronnen geraadpleegd. Op basis van de beschikbare gegevens werd beslist dat deze volstonden om een algemeen beeld te verkrijgen omtrent de historische ontwikkeling van het projectgebied. De georeferencierte plannen werden geraadpleegd op het online Geoportaal Onroerend Erfgoed (www.geo.onroerenderfgoed.be). Het betreft de kaart van Ferraris, de Atlas der

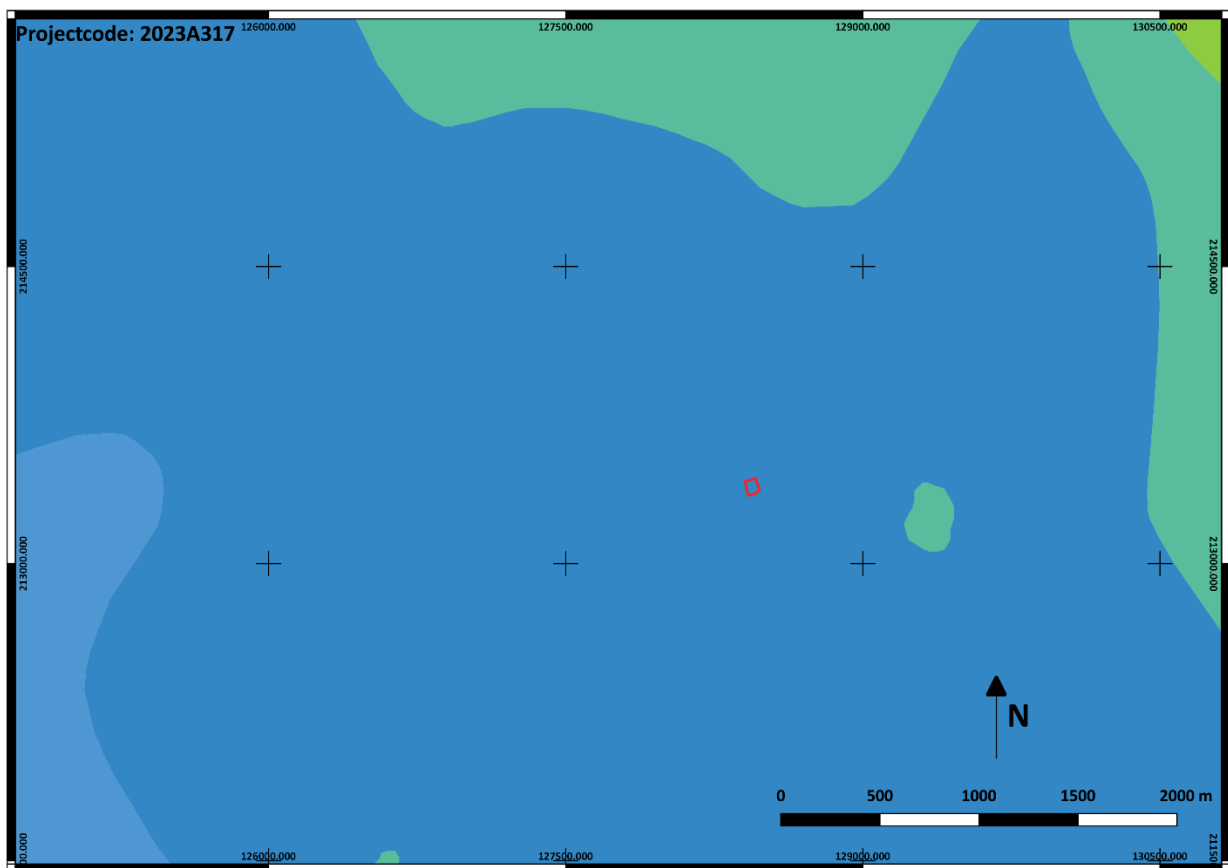
Buurtwegen en de kaarten van Vandermaelen en Popp. Tevens werden enkele 20ste en 21ste-eeuwse luchtfoto's en topografische kaarten geraadpleegd op dezelfde website. Deze werden voornamelijk geraadpleegd om een zicht te krijgen op de ontwikkeling van het projectgebied en de ruimere omgeving in recente tijden. Ook werd de website www.cartesius.be geraadpleegd om andere voor het gebied beschikbare kaarten te controleren.

Om een inzicht te verkrijgen omtrent de impact van de geplande werken op het eventuele bodemarchief werden alle beschikbare gegevens via de bouwheer opgevraagd en ter beschikking gesteld.

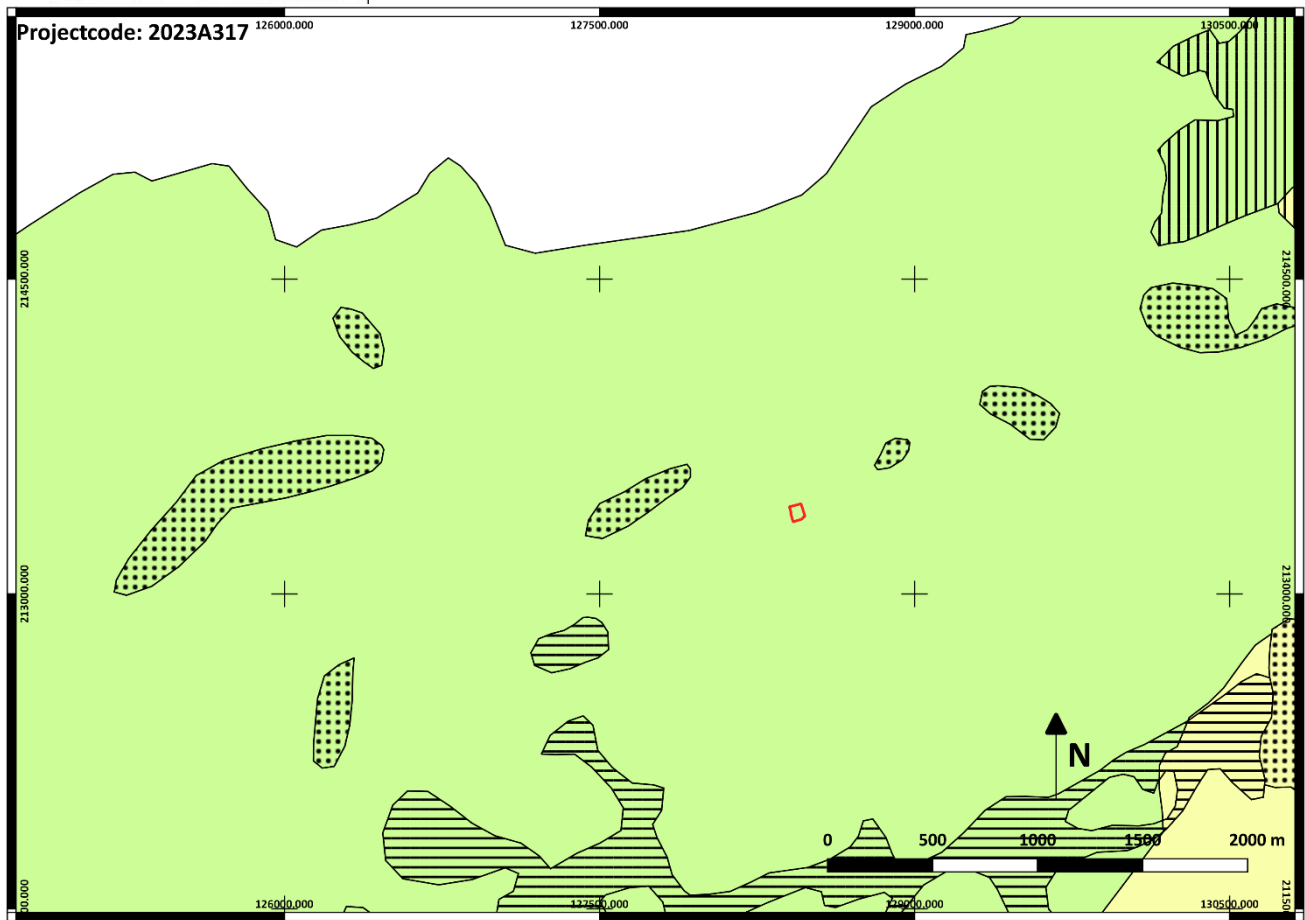
Op basis van alle beschikbare gegevens werd een conclusie getrokken omtrent de kans op de aanwezigheid van archeologisch erfgoed met een groot potentieel tot kennisvermeerdering enerzijds, en de impact van de geplande werken anderzijds.

3. Archeologisch bureauonderzoek/assessment

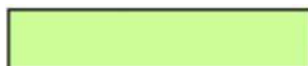
3.1. Geo(morfo)logie en bodem

Figuur 3: Projectgebied op de tertiair geologische kaart (1/12000)

Figuur 4: Projectgebied op de quartair geologische kaart (1/12000)

ELPw en/of HQ
FLPw

*

- * De karteereenheid is mogelijk afwezig.
- ELPw** Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
- HQ** Hellingsafzettingen van het Quartair.
- FLPw** Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

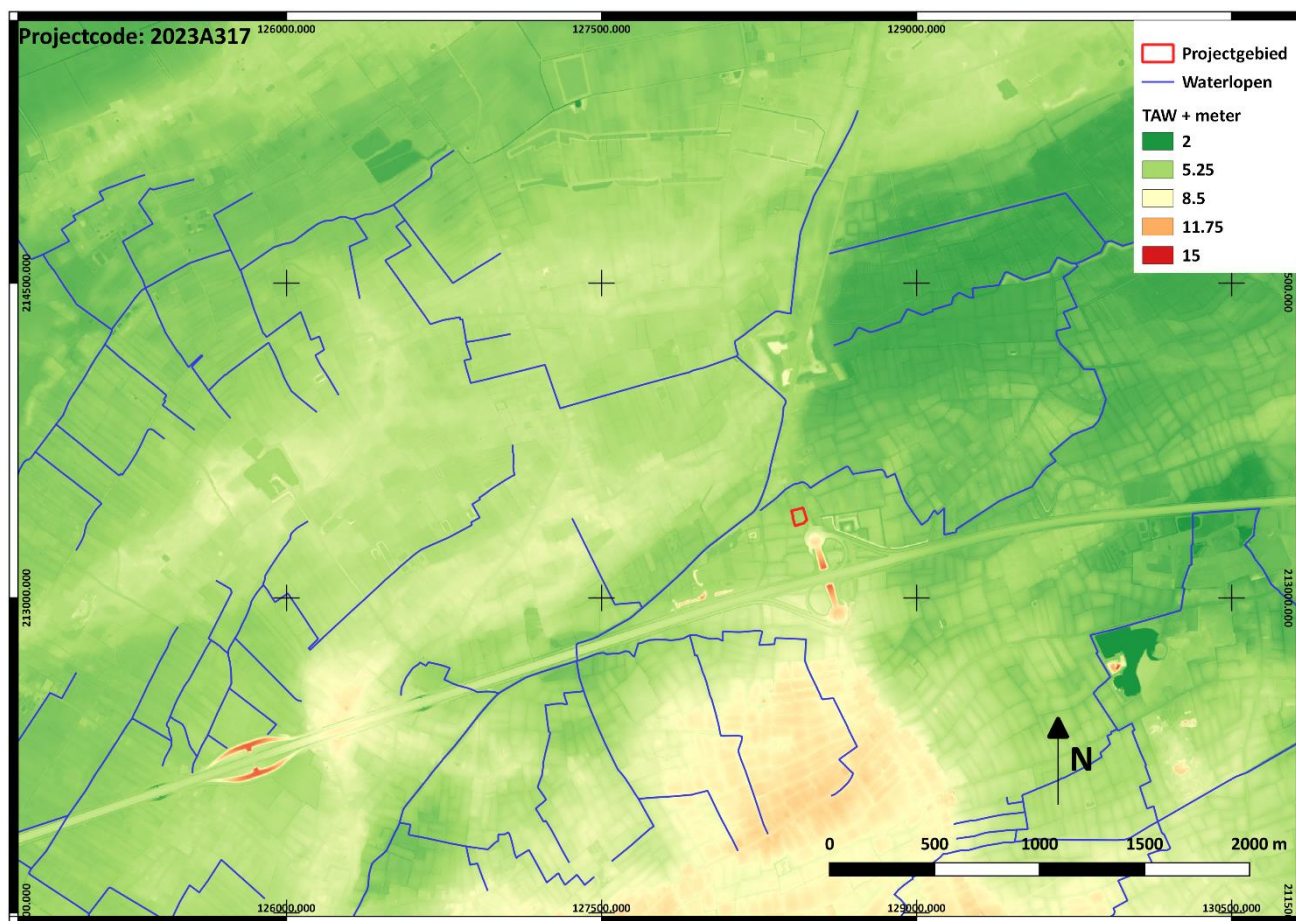
Figuur 5: Legende profieltype 3

Het projectgebied maakt deel uit van zandig Vlaanderen en is gelegen op de rand van het dekzandruggencomplex tussen Maldegem en Stekene. Het geheel van het complex is meer dan 100 kilometer

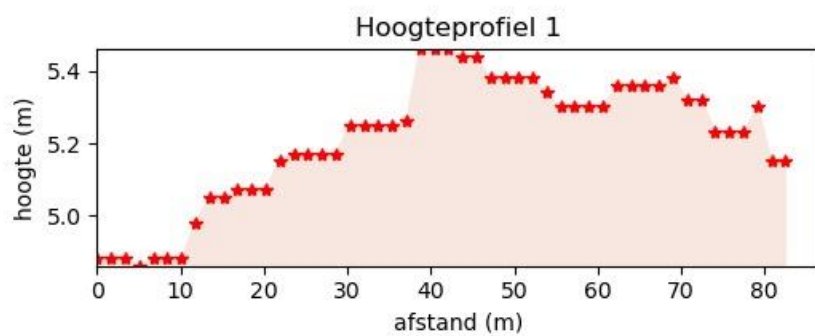
lang en de breedte schommelt tussen 1 en 4 kilometer. De hoogte van de zandrug schommelt tussen + 5 meter TAW aan de noordelijke grens en tussen + 10 meter TAW ter hoogte van Lembeke.

Volgens de tertiair geologische kaart bestaat de ondergrond ter hoogte van het projectgebied uit de zogenaamde formatie van Boom en meer bepaald het Lid van Putte. Dit bestaat uit zwartgrijze silthoudende klei en bevat veel organisch materiaal.

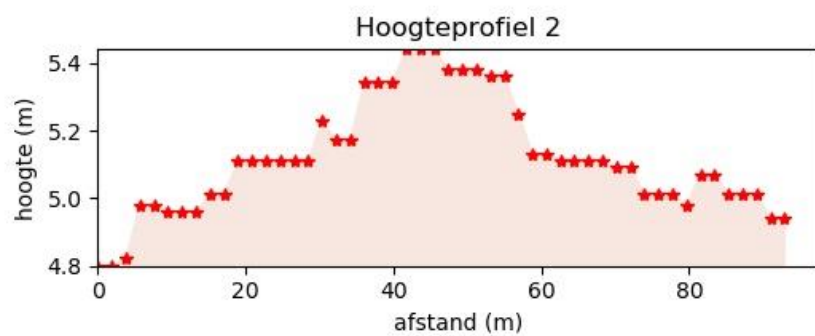
Volgens de quartair geologische kaart bevindt het projectgebied zich binnen profieltype 3 en bevinden er zich geen Holocene of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Profieltype 3 bevat al dan niet eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) tot mogelijk Vroeg-Holocene bestaande uit zand tot zandleem (ELPw) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) bovenop de Pleistocene sequentie. De Pleistocene sequentie bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (FLPw).

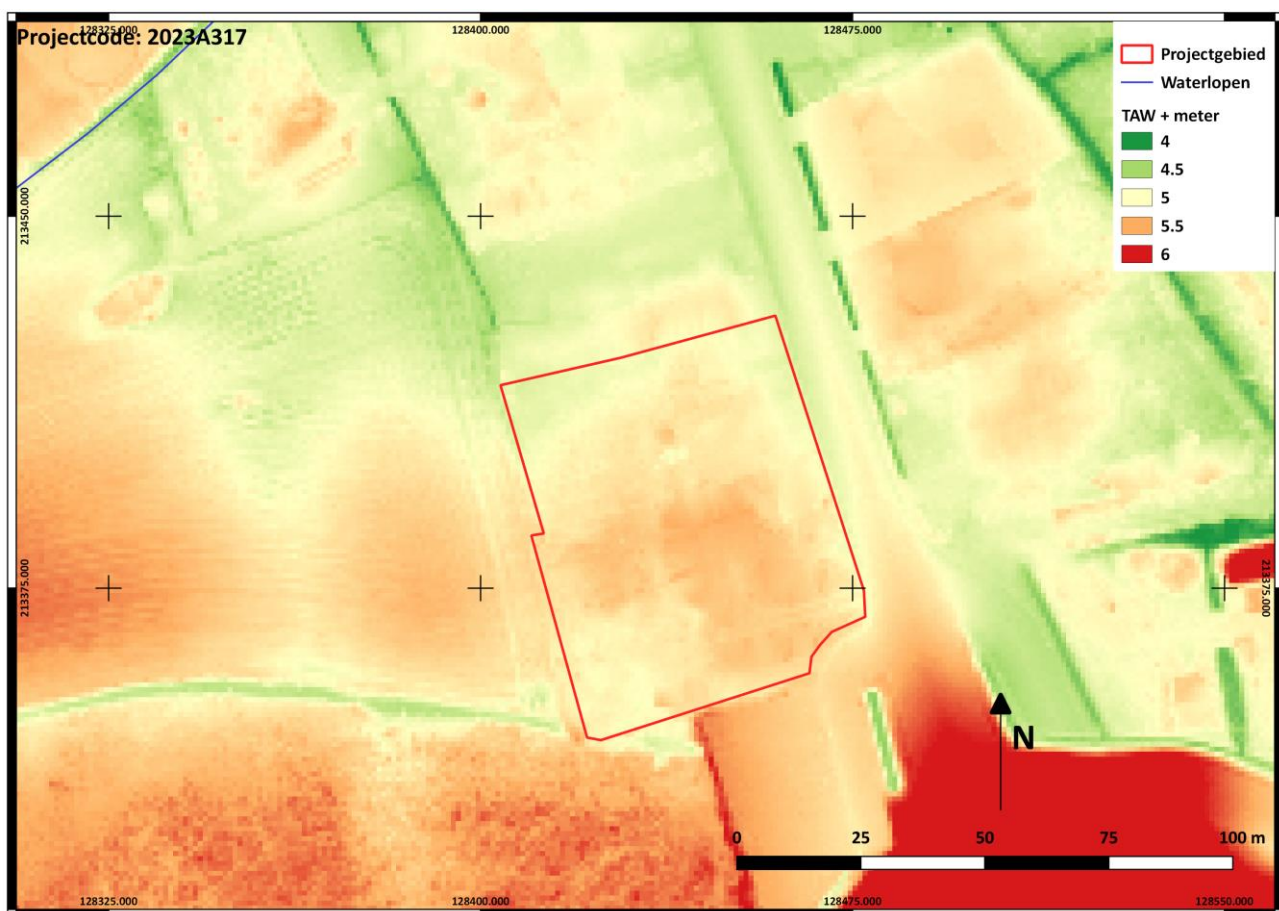
Figuur 6: Projectgebied op het DHM (1/12000)

Figuur 7: Doorsnede door het terrein van noordwest naar zuidoost

Figuur 8: Doorsnede door het terrein van noordoost naar zuidwest

Figuur 9: Detail DHM ter hoogte van het projectgebied (1/500)

Op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen zien we duidelijk de ligging van het terrein aan de rand van het zandruggencomplex dat in westelijke doorloopt. Het licht glooiende landschap is duidelijk zichtbaar en toont dat het terrein net iets lager gelegen is ten opzichte van de hoogste ruggen.

Op een detail van het DHM ter hoogte van het projectgebied zien we dat het terrein lager is aan de noordelijke en oostelijke zijde alsook ter hoogte van de zuidwestelijke hoek. Centraal en in het zuidoostelijke deel is het terrein net wat hoger gelegen. Het microreliëf lijkt wat op een bolvormig oppervlak. Dit microreliëf weerspiegelt zich mooi in de terreindoorsnedes van noordwest naar zuidoost en van noordoost naar zuidwest. Het projectgebied situeert zich rond de 5 meter hoogtelijn met hoogtes binnen het projectgebied die schommelen tussen 4,88 en 5,44 meter + TAW. Hierbij situeren de laagste waarden zich in het uiterste noordwestelijke, noordoostelijke en zuidoostelijke deel van het terrein en de hoogste waarden in het centrale deel van het projectgebied.

Op de bodemkaart van Vlaanderen wordt voor het volledige projectgebied een bodem van het type OB gekarteerd. Dit zijn door de mens gewijzigde bodems, in casu bebouwde gronden. De bodemkaart geeft echter wel aanwijzingen omtrent de mogelijke oorspronkelijke bodemopbouw binnen het terrein. Het projectgebied lijkt zich te situeren ter hoogte van verschillende bodems. Net ten westen staat een bodem van het type Zcm(g), in het zuiden, en ZdP(g), in het noorden, aangegeven. Ten zuiden van het projectgebied situeert zich op de kaart een bodem van het type ZcP(s)(z). Ten zuidoosten is een bodem van het type ZcP(s) aangeduid. Ten noordoosten ten slotte bevindt zich een bodem van het type Zbg(o).

Bodems van het type Zcm(g) zijn matig droge zandbodems met dikke antropogene A-horizont met grijsachtige kleur. Naargelang de kleur van de plaggen werden de bodems onderscheiden in bruine of grijze plaggen. Onder het plaggendeek vindt men vaak overblijfselen van een verbrokkelde Podzol B. Roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm. De bodems zijn nooit overdreven nat zelfs niet tijdens het voorjaar, maar ze kunnen in de zomer aan watergebrek lijden. Zcm is geschikt voor akkerland. Veeleisende teelten geven er echter een belangrijk oogstrisico omdat de opbrengst afhangt van de neerslagverdeling. Tuinbouwgronden geven zeer goede resultaten eventueel mits beregning in de zomer.

Bodems van het type ZdP(g) zijn matig natte zandbodems met een onbepaald of zonder profiel en met een dikke grijsachtige antropogene A-horizont. De kaarteenheden aangeduid als ZdP groeperen boringen waarin men de verbrokkelde resten van de Podzol B (...h) vindt, de zachte humus B werd homogeen in de bouwvoor verwerkt. Naast deze waarnemingen vindt men plaatsen waar de totale Podzol B werd uitgegraven en gedeeltelijk in een homogene bouwvoor verwerkt. Deze werden dan ook als . . P aangeduid. Aldus zijn alle kaarteenheden ZdG ("Postpodzol"), Zdh en ZdP zeer verwante matig natte zandgronden met een sterk gehomogeniseerde bovengrond meer dan 30 cm dik, donker bruingrijs van kleur en hoog humusgehalte (3-5 %). De hoogste grondwaterstand reikt tot in het onderste deel van de B, zodat roestverschijnselen in veel gevallen moeilijk of niet waar te nemen zijn, zij beginnen tussen 40 en 60 cm en worden naar beneden toe

Het projectgebied bestaat uit vier percelen die heden begroeid zijn met gras en een min of meer rechthoekige vorm hebben. Het terrein grenst in het zuidoosten aan het rondpunt aan de afrit van de E34-autosnelweg. In het oosten grenst het terrein aan de Trompstraat.

De E34-autosnelweg is gelegen op een afstand van 250 meter ten zuiden van het terrein. Het voormalig Fort Sint-Jan is gelegen ten noorden op ongeveer 600 meter.

Aan de overzijde van de Trompstraat bevindt zich het landschappelijk geheel Stropersbos (zie verder).

3.3. Historische, cartografische en archeologische kennis

3.3.1. Korte geschiedenis van Stekene¹ en Kemzeke²

De gemeente Stekene heeft een oppervlakte van 3.133 hectare met 8.960 inwoners (1973), begrensd door Nederland (ten noorden), Kemzeke (ten oosten), Sinaai (ten zuiden), Klein-Sinaai (ten westen).

De ligging op de Romeinse heirbaan van Brugge naar Antwerpen, en de vondst van Romeinse penningen duidt op een vroege bewoning. Voor de 13de eeuw komt de plaatsnaam niet in documenten voor. Het graven van de Stekense vaart tussen Gent en Hulst in 1315, zorgde er voor dat Stekene een der bloeiendste gemeenten werd van het Land van Waas. De gemeente kreeg hierdoor namelijk een ideale ontsluiting voor de export van zijn gebakken tichels. In de 16de eeuw bestonden hier 50 steen- en tichelbakkerijen die echter door oorlogen in de eerste helft van de 16de eeuw en het dichtslippen van de waterweg ten onder zijn gebracht. Het noordelijke deel van de gemeente bezit voornamelijk polder- en heidegronden, overblijfselen van oude zeeduinen, de onvruchtbaarste van het grondgebied.

Het ruime dorpsplein wordt beheerst door de monumentale gotische kruiskerk; eveneens beeldbepalend is het neogotisch gemeentehuis. Aangename accenten vormen het zogenaamde "huis Tack" uit de 17de eeuw en de gietijzeren pomp uit de 19de eeuw. De belangrijkste straat, de Polenlaan, bezit een lintbebouwing met een groot aantal panden uit de 18de en de 19de eeuw.

Kemzeke heeft een oppervlakte van 1.167 hectare met 2.882 inwoners (1975), begrensd door Nederland (ten noorden), Sint-Gillis (ten oosten), Sint-Pauwels (ten zuiden), Stekene (ten westen). Zoals bij de naburige gemeenten kan ook hier een vroege bewoning vermoed worden door de ligging op de Romeinse heirbaan Brugge-Antwerpen en de vondst van een Gallo-Romeinse waterput. In 1117 scheidde Kemzeke zich af van de moederparochie Waasmunster. Dorpscentrum met neogotische kerk en gemeentehuis uit de 18de eeuw; voorts enkele beeldbepalende burgerhuizen uit de 19de eeuw. Het stratenpatroon is sterk georiënteerd op de weg Sint-Niklaas-Hulst. Ten noorden het zogenaamde "Koningsforeest" met overblijfselen van de Parmavaart uit 1584 en het fort de Tromp.

3.3.2. Cartografische bronnen/luchtfoto's

De oudste bruikbare kaart betreft de kaart van Ferraris opgesteld in de jaren '70 van de 18de eeuw. Op de kaart herkennen we de Trompstraat en de Hulsterstraat Noord dewelke zich ten westen van het projectgebied bevindt, alsook het kanaal. De Trompstraat leidt in noordelijke richting naar een fort. Ten zuiden van het fort situeert zich een gehucht op de kaart aangeduid als De Trompe. Langsheen de straat strekt zich vanaf het fort bebouwing uit in zuidelijke richting. Het projectgebied situeert zich min of meer ter hoogte van de meest

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Stekene* [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13940> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Kemzeke* [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13941> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

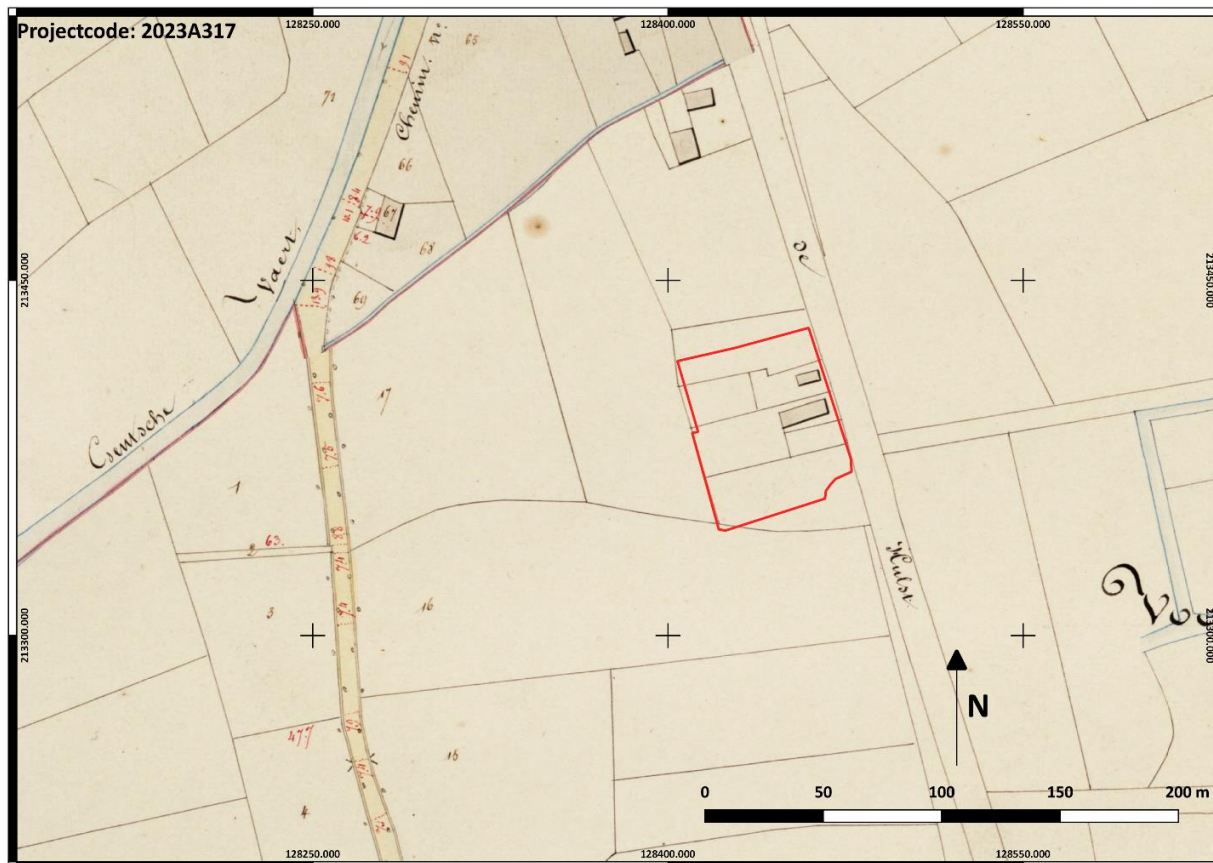
zuidelijke bewoning langs de straat. Ten noordwesten van het terrein bevindt zich een uitgestrekt bos- en heidelandschap. In zuidwestelijke en oostelijke richting herkennen we een uitgebreid akkerlandschap waarbinnen nog verschillende beboste percelen voorkomen. Op een detailopname ter hoogte van het projectgebied zien we de aanwezigheid van drie losstaande gebouwen gesitueerd binnen één perceel. De gebouwen staan wat schuin ten opzichte van de Trompstraat met hun korte zijde naar de straat gericht. Achter de gebouwen bevindt zich een zone bestaande uit drie afzonderlijke moestuinen.

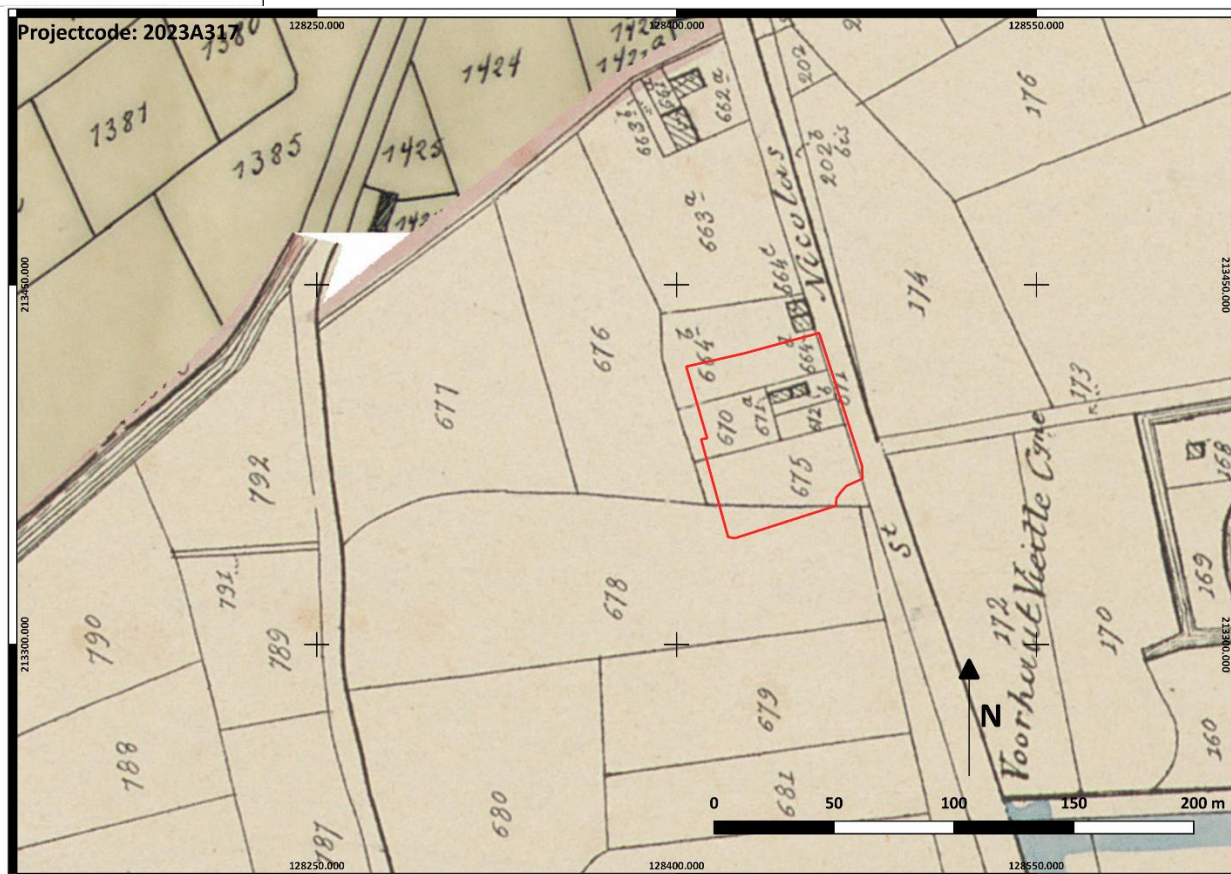
Figuur 12: Projectgebied op de kaart van Ferraris (1/4000)

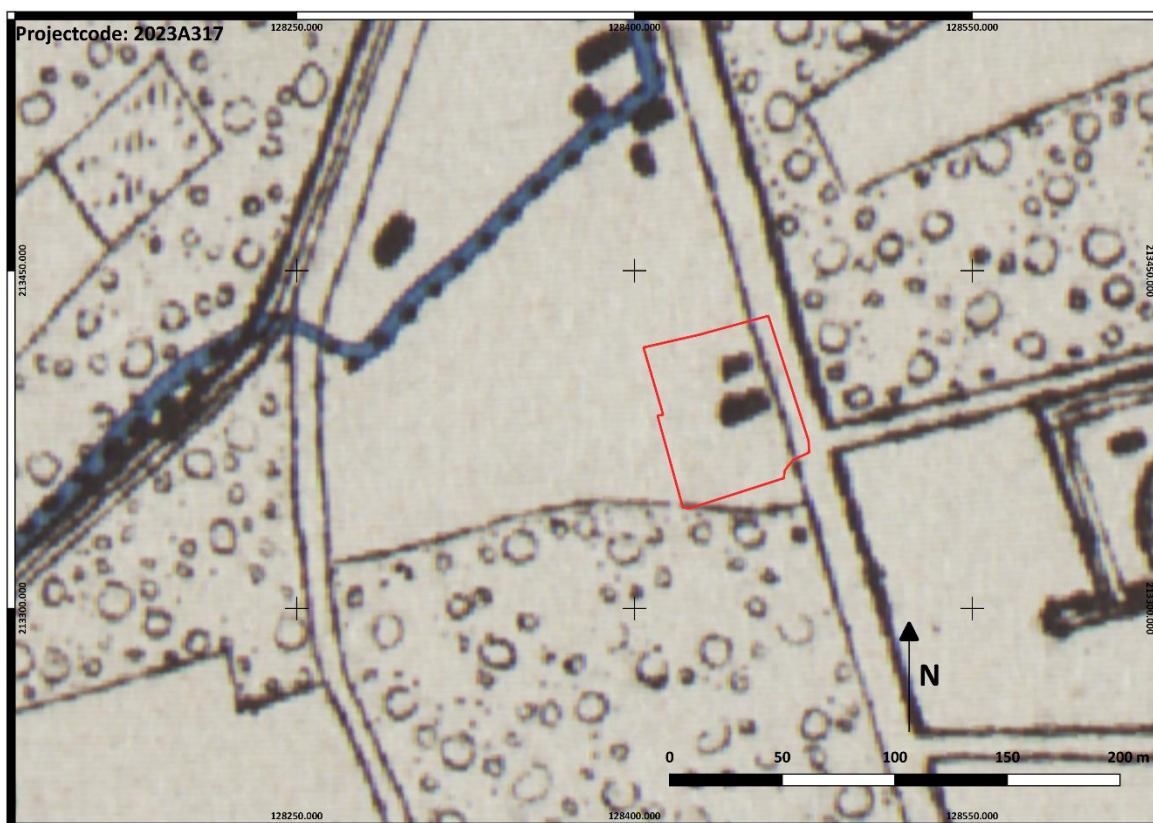
Figuur 13: Projectgebied op de kaart van Ferraris (1/1000)

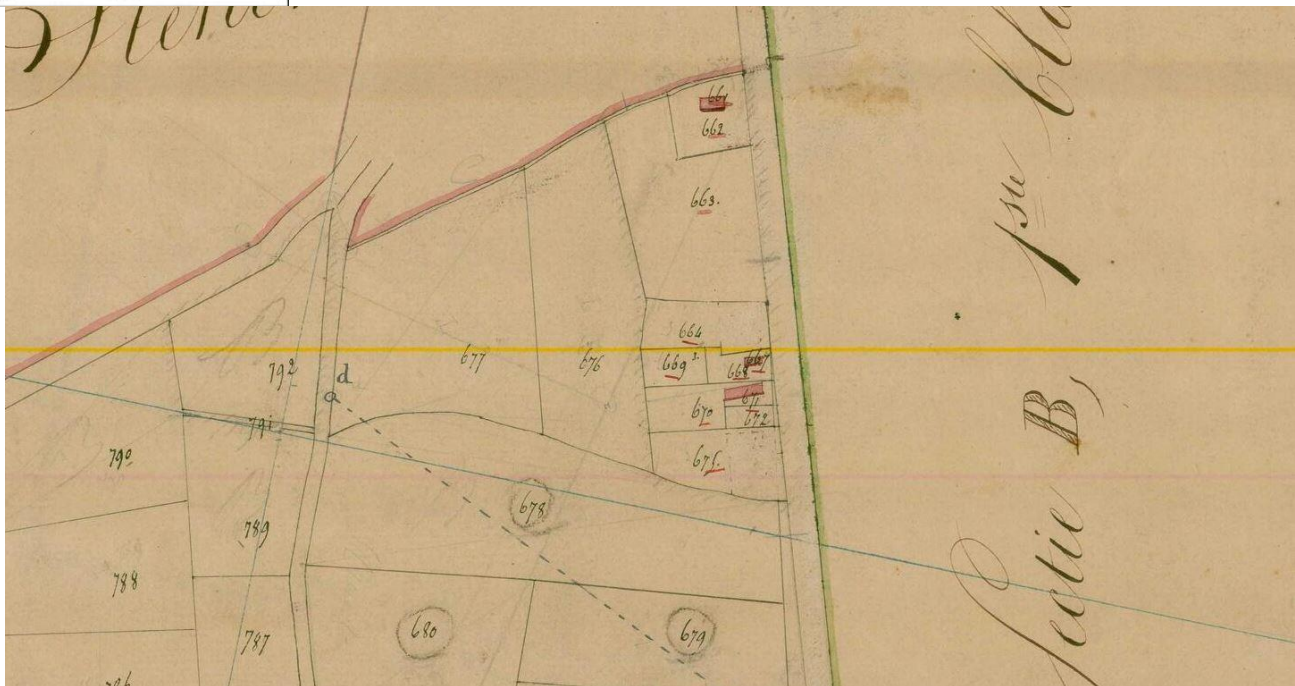
Figuur 14: Projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (1/1000)

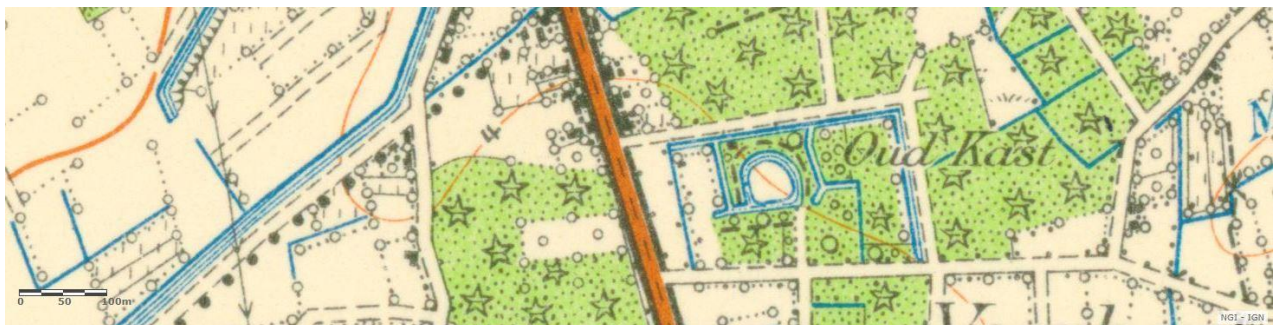
Figuur 15: Projectgebied op het plan Popp (1/1000)

Figuur 16: Projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen (1/1000)

Figuur 17: Primitief Kadaster 1830-1834³

Figuur 18: Projectgebied op topografische kaart NGI 1938-1939⁴

Voor de 19de eeuw beschikken we over drie kaarten. Op de Atlas der Buurtwegen zijn binnen het projectgebied twee gebouwen afgebeeld binnen het projectgebied. Het betreft een groter en kleiner gebouw die beide met hun korte zijde haaks op de Trompstraat zijn georiënteerd. Een gelijkaardig beeld zien we op de topografische kaart van Vandermaelen. Het plan van Popp wijkt enigszins af. Op de kaart herkennen we wel het zuidelijke gebouw. Het noordelijke gebouw lijkt echter te zijn verdwenen en vervangen door twee kleinere vierkante gebouwtjes die samen een rechthoek vormen met de lange kant parallel aan de Trompstraat. Op het Primitief Kadaster zien we een gelijkaardige situatie als op de Atlas der Buurtwegen. Binnen het projectgebied zijn twee

³https://search.arch.be/imageserver/topview.php?FIF=550/550_0001_000/550_0001_000_06745_000/550_0001_000_06745_000_0004.jp2

⁴http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?basemapUrl=http://www.ngi.be/tiles/arcgis/rest/services/20k_{BAF866A3-38AC-44D9-9A0B-909524FD0AB7}_default_404000/MapServer&lang=nl

afzonderlijke rechthoekige gebouwen aanwezig met hun korte zijde haaks op de straat georiënteerd. Het zuidelijke gebouw is groter dan het noordelijke.

De kaarten aanwezig op www.cartesius.be tonen aan dat de situatie ongewijzigd blijft tot het einde van de 19de eeuw. In de eerste helft van de 20ste eeuw neemt de bebouwing binnen het projectgebied duidelijk toe zoals zichtbaar op de topografische kaart van het NGI uit 1938-1939.

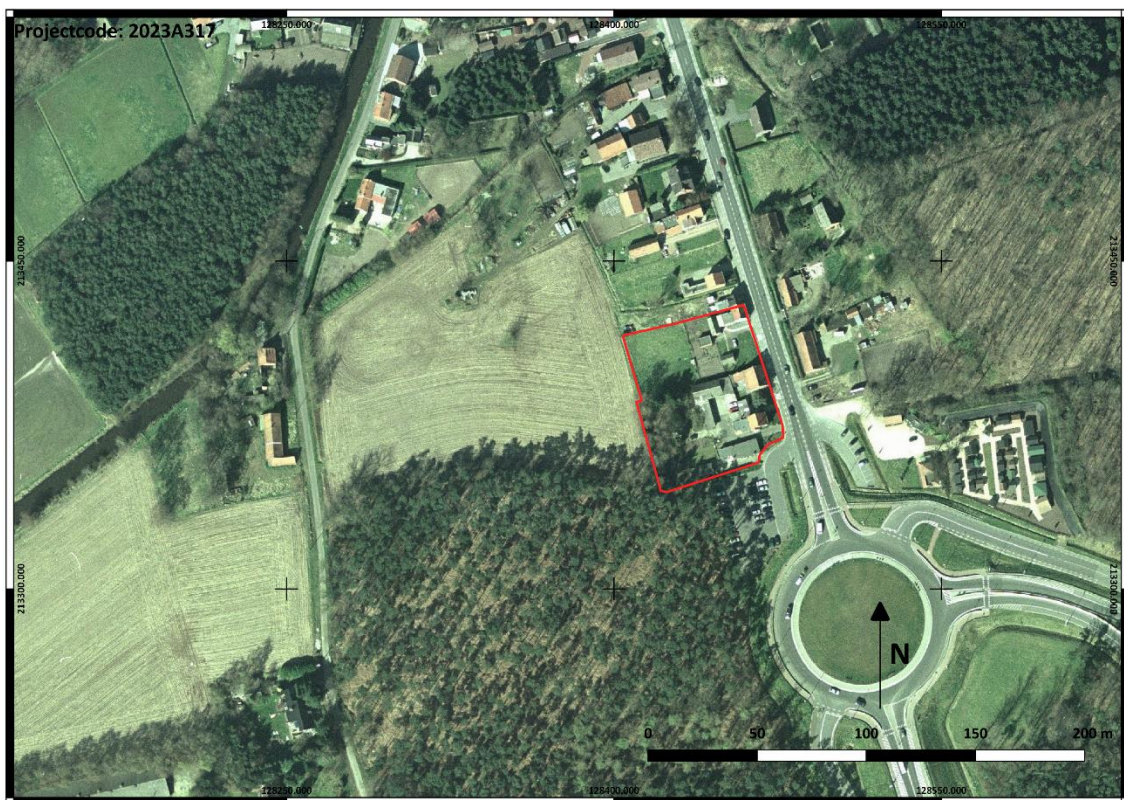
Figuur 19: Projectgebied op luchtfoto 1971 (1/1000)

De verschillende 20ste-eeuwse luchtfoto's geven een duidelijk beeld van de 20ste-eeuwse bebouwing binnen het projectgebied. In het noordelijke deel bestaat deze uit een woning aan straatzijde met achterliggende bijgebouwen en verharding omgeven door gras in de vorm van een tuin. In het zuidelijke deel kunnen twee gebouwen met rood zadeldak aan de straatzijde worden onderscheiden. Achter de woningen zijn verschillende bijgebouwen en verharding aanwezig. In het uiterste zuiden van het terrein zijn eveneens bijgebouwen en verharding waar te nemen.

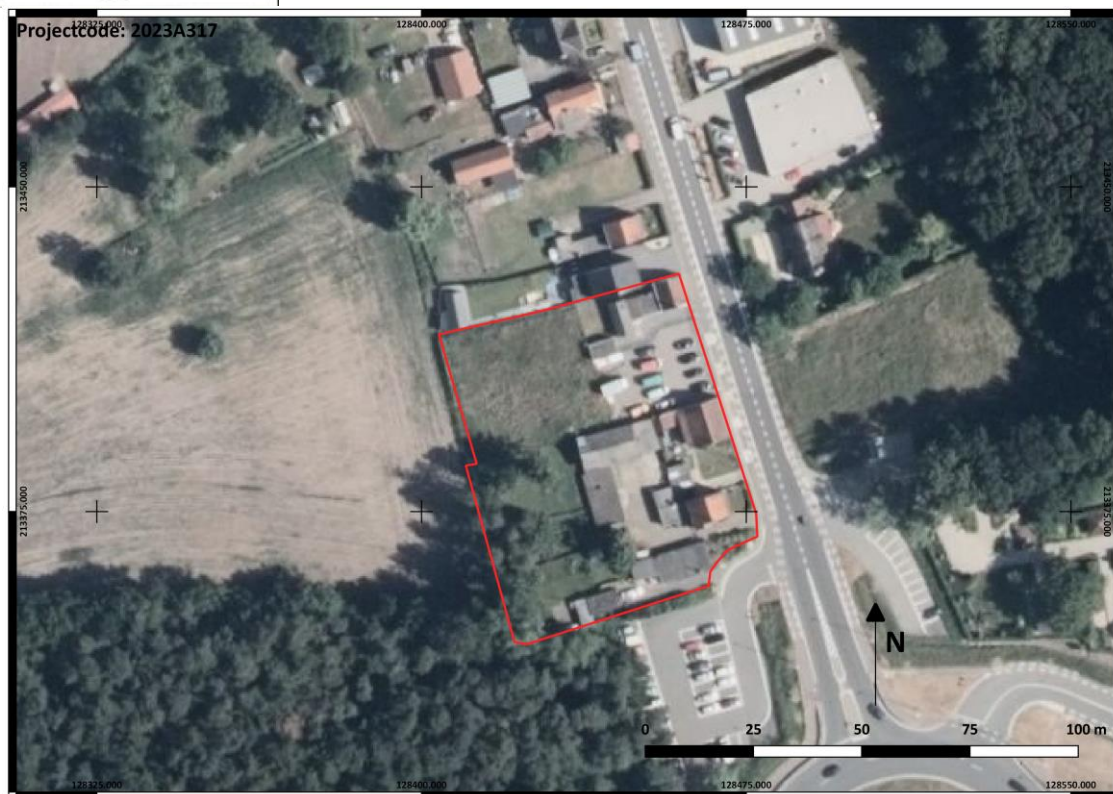
De luchtfoto uit 2020 toont dat de bebouwing en verharding in het zuidelijke deel van het terrein werd verwijderd. Op de luchtfoto uit 2021 is ook de noordelijke bebouwing en verharding verdwenen.

Figuur 20: Projectgebied op luchtfoto 1979-1990 (1/1000)

Figuur 21: Projectgebied op luchtfoto 2000-2003 (1/500)

Figuur 22: Projectgebied op luchtfoto 2015 (1/500)

Figuur 23: Projectgebied op luchtfoto 2020 (1/500)

Figuur 24: Projectgebied op luchtfoto 2021 (1/500)

3.3.3. Centrale archeologische inventaris

Op de Centrale Archeologische Inventaris staan talrijke meldingen en locaties aangeduid op het grondgebied van Stekene. Het ligt niet in onze bedoeling alle aanwezige locaties op het grondgebied van Kemzeke op te sommen. We beperken ons tot de locaties die zich bevinden in een straal van plusminus 1500 meter rondom het projectgebied teneinde het eventueel archeologische potentieel van het projectgebied te kunnen inschatten. De locaties worden hieronder min of meer in chronologische volgorde weergegeven.

Steentijden:

- **ID156398:**⁵ Net ten westen van het terrein werden tijdens een veldprospectie 6 kernen, 9 verfrissingsproducten, 2 stekerafslagen, 1 schrabber, 2 geretoucheerde afslagen, 2 stekers, 1 Tjongerspits, 1 Creswellspits en 2 microklingen uit het finaal-paleolithicum aangetroffen.
- **ID32689:**⁶ Tijdens het opvolgen van de werken aan het afrittencomplex van de E34, net ten zuiden

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Stekene De Tromp* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/156398> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Verkeerswisselaar* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32689> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

van het projectgebied werd een Tjongerspits uit het finaal-paleolithicum gevonden. De controle van de werken leverde tevens een fragment van een gepolijste bijl uit het neolithicum op.

- **ID39670:**⁷ Tijdens een veldprospectie op plusminus 950 meter ten zuidoosten van het terrein werden 4 lithische artefacten aangetroffen uit de steentijd.
- **ID156407:**⁸ Tijdens een veldprospectie op plusminus 1100 meter ten westen van het terrein werden 11 kernen, 8 verfrissingsproducten, 4 kerfresten, 7 schrabbers, 3 geretoucheerde afslagen, 1 bek, 8 geretoucheerde microklingen en 10 microlieten uit het midden-mesolithicum gevonden. Verder werden 3 gepolijste afslagen, 2 dwarspijlen, 1 gepolijste bijl en 2 gevleugelde pijlpunten uit het neolithicum aangetroffen.

Metaaltijden:

- **ID32689:** Op de hierboven reeds besproken locatie net ten zuiden van het terrein werden naast resten uit de steentijden ook sporen uit de metaaltijden onderzocht. Tijdens de werfcontrole werden greppels en structuren alsook een structuur met opvallend veel organisch materiaal en vondsten uit de ijzertijd herkend in sector 2. Deze konden echter niet verder worden onderzocht. In sector 1 werden een 7-tal paalkuilen met materiaal uit de ijzertijd herkend maar niet verder onderzocht. In sector 3 werden verschillende waterputten uit de ijzertijd aangetroffen. Hiervan werden er 5 onderzocht. In dezelfde sector werd een circulaire grafheuvel en een grafheuvel met dubbele circulaire gracht uit de midden-bronstijd onderzocht.
- **ID154911:**⁹ Ongeveer 1250 meter ten zuidwesten van het projectgebied werd op basis van luchtfotografische opnames een circulaire structuur herkend die als grafheuvel kan worden geïnterpreteerd. De datering is niet gekend, maar allicht gaat het om een grafheuvel uit de metaaltijden.
- **ID222480 en ID980497:**¹⁰ Tijdens een prospectie met ingreep in de bodem op ongeveer 1400 meter

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Kemzeke DMB 13* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/39670> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Stekene Prekershei* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/156407> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Reinackers Circulaire structuur 567* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/154911> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Reepstraat III* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/222480> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Sint-Gillis-Waas Reepstraat* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980497> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

ten zuidoosten van het terrein werden verschillende paalsporen uit de ijzertijd herkend. De hierop volgende opgraving leverde bijkomende sporen op in de vorm van greppels, kuilen en paalkuilen.

- **ID154918:**¹¹ Op basis van luchtfotografische opnames werd een dubbele circulaire structuur herkend op plusminus 900 meter ten zuiden van het terrein. Allicht betreft het een grafheuvel uit de metaaltijden.
- **ID131:**¹² Op basis van luchtfotografische opnames werden 2 circulaire structuren herkend op plusminus 850 meter ten zuiden van het terrein. Allicht betreft het grafheuvels uit de metaaltijden.
- **ID216043:**¹³ Naar aanleiding van een toevalsvondst werd een afvalpakket met houtskool en aardewerk en met sporen van trampling gevonden alsook enkele paalsporen die vermoedelijk te associëren zijn met het houden van vee. Het geheel is wellicht gerelateerd aan de aanwezigheid van een nederzetting die zich hogerop (Wase cuesta) bevindt. De sporen dateren uit de midden-bronstijd en situeren zich ongeveer 675 meter ten zuidoosten van het projectgebied.

Romeinse periode:

- **ID32689:** Op de reeds eerder aangehaalde locatie ter hoogte van het afrittencomplex van de E34 werden naast artefacten uit de steentijd en sporen uit de metaaltijden ook resten ontdekt uit de Romeinse periode. In sector 2 werden greppels en structuren uit de Romeinse periode herkend. Deze konden echter niet worden onderzocht. In sector 3 werden twee brandrestengraven en de aanzet van een Romeinse houtbouw aangetroffen.
- **ID32687:**¹⁴ Tijdens een veldprospectie op ongeveer 100 meter ten zuidoosten van het projectgebied werden een fragment van terra sigillata (Drag. 31), een wandscherf van een mortarium en enkele stukken tegulae gevonden.
- **ID222480 en ID980497:** Op de eerder besproken locatie werden naast resten uit de steentijden en de ijzertijd, ook sporen uit de Romeinse tijd onderzocht. Naast sporen geassocieerd aan een Romeinse nederzetting met paalkuilen, kuilen, greppels en waterputten werden ook verschillende

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Drie Schouwen Circulaire structuur* 557 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/154918> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Burchtakker* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/131> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Burchtakker* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/216043> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Voorhout* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32687> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

brandrestengraven aangetroffen.

- **ID166049:**¹⁵ Ongeveer 875 meter ten zuidwesten van het projectgebied werd tijdens een prospectie met een metaaldetector een Romeinse munt gevonden.
- **ID164639:**¹⁶ Ongeveer 800 meter ten zuidwesten van het projectgebied werd tijdens een prospectie met een metaaldetector een Romeinse munt gevonden.

Middeleeuwen:

- **ID32689:** Het hierboven reeds beschreven onderzoek aan het afrittencomplex van de E34 leverde niet enkel resten op uit de steentijden, de metaaltijden en de Romeinse tijd, maar bracht ook de resten aan het licht van een laatmiddeleeuws pottenbakkersatelier. De 10-tallen kuilen konden worden gedateerd in de 14de eeuw maar werden helaas niet verder onderzocht.
- **ID32688:**¹⁷ De locatie, op ongeveer 150 meter ten oosten van het projectgebied, verwijst naar het kasteel te Voorhout. Het betreft een in oorsprong omwalde motte die de wellicht oudste middeleeuwse kern vormt. Het neerhof werd compleet vernietigd door aanleg van de verkeerswisselaar. Dit had in oorsprong uitspringende bastions met een complex geheel van aanaardingen en grachten. De oudste vermelding gaat terug tot 1117. Vanaf het begin van de 12de eeuw tot 1452 spreken we over de castrale motte fase (in 1452 verwoest door de Gentenaars). Nadien vanaf de 16de eeuw is er sprake van een imposant kasteel met bastionstructuur. In de 19de eeuw wordt vlakbij de motte een maison de plaisance gebouwd.
- **ID32691:**¹⁸ Ongeveer 850 meter ten zuiden van het terrein Klein bevindt zich een klein rond heuvellichaam omringd door een gracht. De zogenaamde Alvinusberg was omgeven door een sloot van 5-10m breed. Het betrof eerder een kleine motte, zonder voormotte/neerhof. Dewulf meent dat het moet gaan om de motte van een "wachttorens", die hoorde bij het kasteel van Voorhout. reeds vanaf de 12de eeuw.
- **ID215618:**¹⁹ Ongeveer 675 meter ten zuidwesten van het terrein werd tijdens een prospectie met

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Hulsterstraat Zuid* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/166049> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Hulsterstraat* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/164639> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Kasteel te Voorhout* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32688> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Alvinusberg* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32691> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Hulsterstraat Zuid* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/215618> (Geraadpleegd

een metaaldetector een zilveren denier van Jan III van Brabant gevonden.

- **ID32676:**²⁰ Ongeveer 1150 meter ten zuidwesten van het terrein zou er sprake zijn van middeleeuwse bewoning volgens het archief van het vroegere IAP.

Nieuwe tijd:

- **ID155921:**²¹ De locatie verwijst naar het 16de-eeuwse Hellefort, gelegen op plusminus 1500 meter ten noordwesten van het projectgebied.
- **ID32673:**²² De locatie verwijst naar het 16de-eeuwse Fort Sint-Jan, gelegen op plusminus 600 meter ten noorden van het projectgebied. Het fort is gelegen langsheen de weg Sint-Niklaas-Hulst en vertoont het klassieke grondplan van een vierzijdig gebastioneerd fort, omsloten door gracht en bedekte weg met glacis. Het fort is relatief goed bewaard. Het bestaat vanaf het laatste kwart van de 16de eeuw, rond 1590. Het staat aangegeven op de kaart van de Bedmar-linie als één van de voornaamste steunpunten, het fort werd toen ofwel uitgebreid ofwel werd er een nieuw gebouwd. Tussen 1701 en 1702 werden de resten van het oude Sint-Jan volledig herwerkt en in de Bedmarlinie opgenomen. In de 18de eeuw wordt het fort gehalveerd omdat er een baan wordt doorgetrokken. Het fort maakt deel uit van de verdedigingslinie van Langerbrugge over Mendonk, Moerbeke, Wachtebeke, Stekene, Kemzeke, Sint-Gillis-Waas en Kieldrecht. Een linie van oost naar west die door de stropers werd aangelegd.
- **ID155918:**²³ De locatie verwijst naar het 16de-eeuwse fort Kiekenhage, gelegen op plusminus 1000 meter ten westen van het projectgebied. Het fort werd in 1584 opgericht om de achterliggende brug over de Stekense vaart te beschermen. Vermoedelijk werden in 1702 op dezelfde plaats opnieuw verdedigingswerken opgericht (Bedmar-linie).

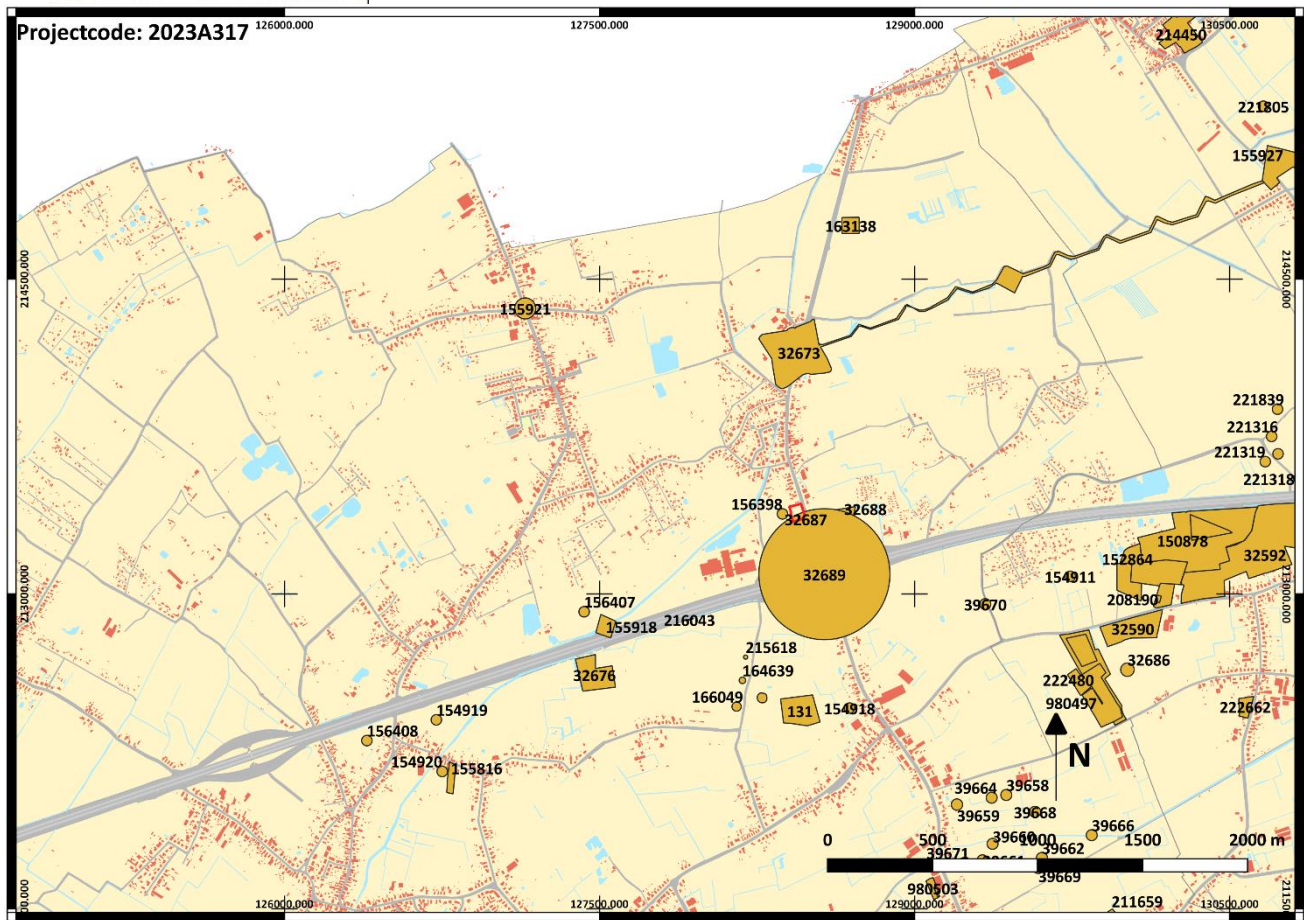
op 15-12-2022).

²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Kiekenhaag* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32676> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

²¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Hellefort* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/155921> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

²² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Fort Sint-Jan* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32673> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

²³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Fort Kiekenhage* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/155918> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

Figuur 25: CAI-locaties in de ruime omgeving van het projectgebied (1/12000)

3.3.4. Archeologienota's

Sinds de inwerkingtreding van het nieuwe archeologiedecreet in juni 2016 werd voor de ruime omgeving van het projectgebied slechts één archeologienota geschreven. We vermelden hier de archeologienota's die werden opgesteld binnen een straal van 1500 meter van het projectgebied.

- **ID3865:**²⁴ Naar aanleiding van geplande sloopwerken en de uitbreiding van bestaande paardenstallen, de aanleg van een zwembad en de uitbreiding van de bestaande woning werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hieruit werd besloten dat de impact van de werken te klein was om verdere onderzoeken te verantwoorden.

3.3.5. Overige wetenschappelijke inventarissen

Er is geen beschermd landschaps-, dorps- of stadsgezicht, beschermde archeologische zone of ander beschermd monument aanwezig in het projectgebied. Er bevindt zich ook geen geïnventariseerd landschappelijke erfgoed of wereldoorlog relict binnen het projectgebied. Het projectgebied is niet gelegen binnen een zone waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

²⁴ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/3865>

Wel maken we hier melding van het feit dat zich aan de overkant van de Trompstraat een landschappelijk geheel bevindt, zijnde het Stropersbos (**ID135192**).²⁵ Het Stropersbos bevindt zich ten noordoosten van Stekene. In de vroege middeleeuwen lag hier het Koningsforeest, tot de graaf van Vlaanderen de ontginning van dit gebied door abdijen, plaatselijke heren en particulieren stimuleerde. De oudste, ons bekende ontginning dateert van 1117, toen ook de parochie Kemzeke (villa Clapdorp) ontstond. Het huidige gehucht Trompe kan in deze tijd een proto-industriële nederzetting geweest zijn voor turfontginning. Het nog bestaande toponiem “Maet” duidt mede hierop. Ook het kasteel Voorhout kan in verband met de ontginning van het Koningsforeest worden gebracht (Voorhout= gelegen voor een bos).

Vanaf het einde van de 11de eeuw schenkt de graaf gronden aan ter Cluysen. Deze op zichzelf staande priorij van de abdij van Sint-Pieters te Gent, werd later volledig in de abdijwerking geïncorporeerd. De abdij verwierf daardoor grote delen van het Koningsforeest dat al dan niet na turfwinning werd omzet in landbouwgrond. Ook de Boudelo-abdij verwierf gronden in de Stropers. Het resultaat hiervan is dat op het einde van de 16de en de 17de eeuw het bos volledig verdwenen is, op enkele kleine bosjes na in de buurt van het Voorhout. Reeds op het einde van de 13de eeuw wordt het Hof ten Eede vermeld in diverse charters. Op het einde van de 17de eeuw wordt het duidelijk gelokaliseerd als het oude hof ten Eede met walgracht met daarnaast een nieuwe hoeve.

In het begin van de 15de eeuw moet de graaf van Vlaanderen nog gronden in bezit gehad hebben ten zuiden en ten noorden van de huidige landsgrens. Hier blijkt een warande te liggen die, zoals uit recentere archiefstukken blijkt, zich voornamelijk situeert op het grondgebied van Sint-Gillis-Waas in de buurt van het natuurreservaat van de Wielewaal ‘de Lange Vaag’. Op het einde van de 16de eeuw wordt door Alexander Farnese de Parmavaart gegraven. Uit het archiefonderzoek staat vast dat deze vaart dwars door de Stropers werd gedolven. Nog steeds vinden we op Sint-Gillis-Waas de restanten van het Graevestraatje terug.

Het gebied omvat diverse cultuurhistorische elementen uit de 14de – 17de eeuw. In het begin van de 18de eeuw wordt ter hoogte van de Parmavaart een verdedigingslinie opgetrokken. Deze ‘linie’ bestaat uit een brede gracht met erachter een aarden wal. Op deze defensieve structuur staan redans en op verschillende worden forten gebouwd, waaronder het bewaarde fort Sint-Jan. In de loop van de 18de – 19de eeuw wordt het gebied geleidelijk aan bebost. Ten noorden van de linie bestaan de bossen voornamelijk uit hakhoutbossen gelegen in een depressie. De bodemgesteldheid bestaat hier uit een complex van droge en vooral natte zand- en lemige zandgronden met humus en/of ijzer B-horizont. Omstreeks 1770 was dit gebied een mozaïek van heidevelden, loofbossen, met enkele dreven doorsneden en moerassig grasland. Omstreeks 1850 bleef van deze heidevelden niet veel over. Het loofhout werd, op een paar stukjes na, omgezet in naaldhout of in akkers. De

²⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Stropersbos* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135192> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

akkers evolueerden naar vaaggronden die later spontaan verbosten. Een gedeelte van het naaldhout werd secundair terug omgezet in loofhout of in akkers die op hun beurt gedeeltelijk spontaan verbosten. De moerassige gronden werden bewust of spontaan bebost. De meeste boscomplexen zijn dus van recente datum. De loofbossen vormen een complex van oligotroof en mesotroof elzenbos, zuur eikenbos en eiken-berkenbos met veel pijpenstrootje.

De spoorlijn Mechelen-Terneuzen ligt in het oosten van het gebied. Sinds 1871 was de volledig lijn klaar voor ingebruikname. 1961 was het vervaljaar voor de concessie die voor 90 jaar verleend was. Na de Tweede Wereldoorlog werd de lijn gedeeltelijk hersteld maar aangezien de spoorwegbrug op zich liet wachten werd 10 jaar voor het verval van de concessie de maatschappij opgeheven. De NMBS nam de lijn 54 over maar ze werd stiefmoederlijk behandeld. Omstreeks 1975 werd het baanvak Sint-Niklaas - de Klinge buiten dienst gesteld. Deze spoorlijn speelde een grote rol in de economische ontwikkeling van het Waasland en Klein-Brabant.

3.4. Huidig gebruik projectgebied

Figuur 26: Projectgebied op de bodemgebruikskaat (1/1000)

Heden is het terrein volledig begroeid met gras. De bodembedekkingskaart toont de situatie voor de sloop van de aanwezige bebouwing en verhardingen.

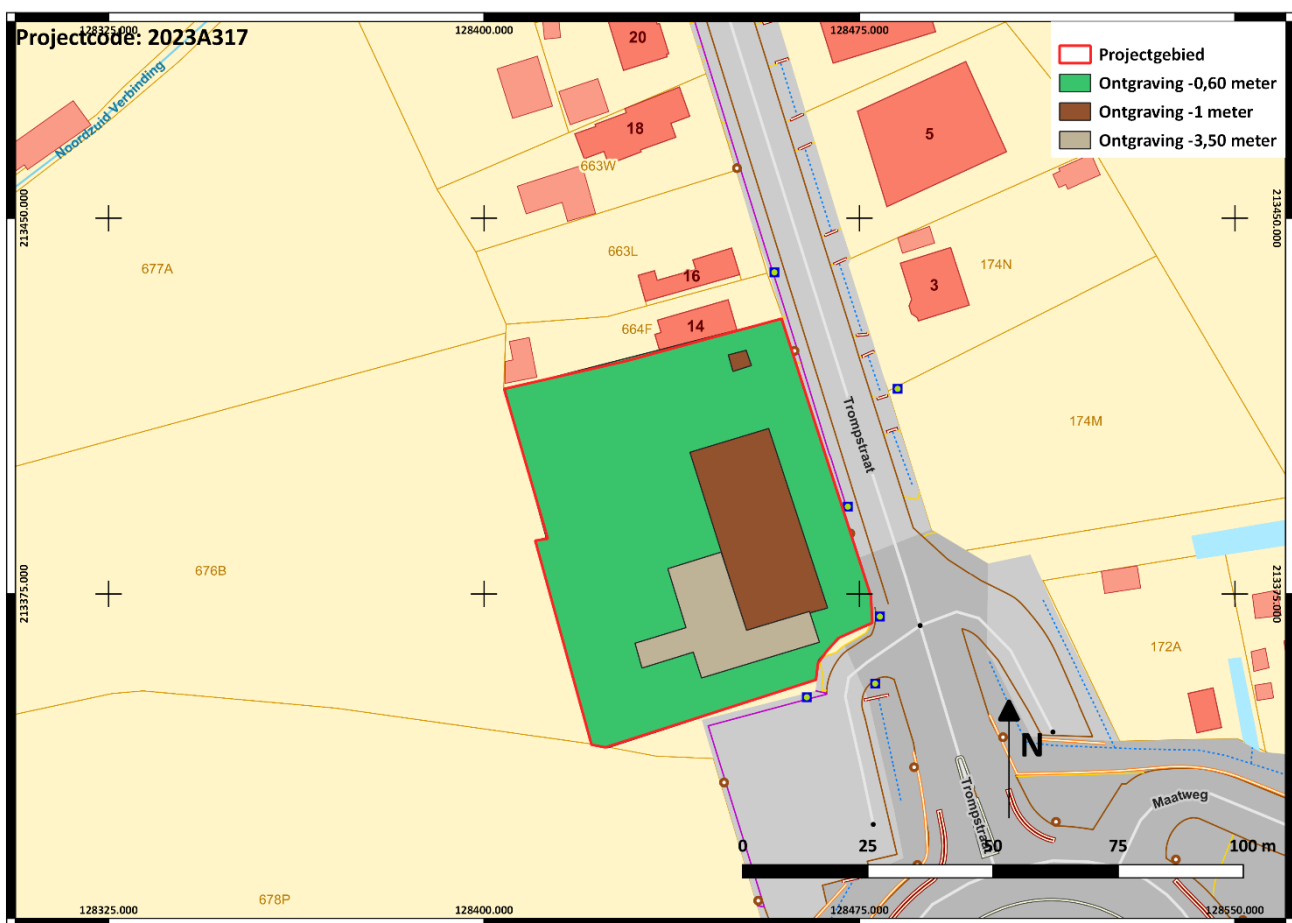
3.5. Impact geplande werken

Figuur 27: Nieuw inplantingsplan

Op de projectlocatie wordt een nieuw restaurant opgericht met omliggende verharding voor de realisatie van parkeergelegenheid en een drive-thru. Ter hoogte van de te voorziene verharding, parking en groenaanleg wordt een afgraafdiepte van 60 centimeter voorzien. Ter hoogte van het restaurant wordt een afgraafdiepte van 1 meter voorzien. Ter hoogte van de nieuw te realiseren nutspuiten wordt een afgraafdiepte van 3,50 meter gerealiseerd. De werken zullen over de volledige oppervlakte van het projectgebied plaatsvinden.

Rekening houdend met de gegevens op de bodemkaart kan verwacht worden dat zich binnen het terrein een Ap-horizont bevindt met een dikte tussen 25 en 50 centimeter. Dit impliceert dat het volledige afgraven van het terrein tot een diepte van 60 centimeter eventueel aanwezige archeologische resten zal verstoren over het volledige projectgebied.

Figuur 28: Analyseplan geplande verstoringen (1/500)

4. Synthese bureauonderzoek en onderzoeksvragen

4.1. Synthese gespecialiseerd publiek

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kunnen we concluderen dat het terrein een verhoogde kans heeft op de aanwezigheid van archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering. Het projectgebied is gelegen op het einde van het zandruggencomplex tussen Stekene en Maldegem in zandig

Vlaanderen. Deze landschappelijk gunstige positie maakt dat het terrein in het verleden aantrekkelijk moet zijn geweest voor menselijke exploitatie.

De archeologische resten die in de ruimere en onmiddellijke omgeving van het projectgebied werden aangetroffen en/of onderzocht tonen dit ook aan. In de omgeving werden resten aangetroffen uit de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen. Net ten westen van het terrein werd bij een veldprospectie een ensemble lithische artefacten uit het finaal-paleolithicum ontdekt. Net ten zuiden situeren zich resten uit de bronstijd, de ijzertijd, de Romeinse tijd en de middeleeuwen. Bovendien situeert het terrein zich aan het zuidelijke uiteinde van het middeleeuwse gehucht De Tromp en langs de weg die naar dit gehucht leidde. Binnen het projectgebied is minstens van het derde kwart van de 18de eeuw sprake van bebouwing aan de straatzijde.

We dienen hier wel op te merken dat gezien de aanwezigheid van een onafgebroken gebruik en bebouwing van het terrein, minstens vanaf het laatste kwart van de 18de eeuw, en gezien het feit dat de meest recent aanwezige bebouwing werd gesloopt in respectievelijk 2019 en 2020, er een kans is dat oudere aanwezige resten reeds werden vernield. Er is geen informatie beschikbaar omtrent de impact van de uitgevoerde sloop, noch is er informatie beschikbaar omtrent de aanwezigheid van ondergrondse structuren zoals kelders en nutsputten.

Ondanks het feit dat het terrein op de bodemkaart van Vlaanderen gekarteerd is als een bodem van het type OB, is er wel een kans dat de oorspronkelijke bodemopbouw minstens gedeeltelijk is bewaard. In de directe omgeving is immers sprake van plaggenbodems met humus- en/of ijzer B-horizont enerzijds en van plaggenbodems met bedolven bodemprofiel anderzijds.

Gezien het verhoogde archeologische potentieel van het terrein en de onduidelijkheid omtrent de effectieve aanwezigheid van archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering en rekening houdend met de impact van de geplande werken raden we aan bijkomende vooronderzoeken uit te voeren in het kader van de geplande werken.

- *Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?*

Het projectgebied is gelegen aan de rand van het zandruggencomplex tussen Maldegem en Stekene. De gemeente ligt aan de Romeinse heirbaan tussen Brugge en Antwerpen. Het terrein zelf grenst aan de toegangsweg naar het gehucht De Tromp ter hoogte van de meest zuidelijke bebouwing van dit gehucht.

Binnen het projectgebied is sprake van bebouwing aan de straatzijde vanaf ten minste het laatste kwart van de 18de eeuw. Het terrein is onafgebroken bebouwd geweest tot respectievelijk 2019 en 2020 toen de bestaande bebouwing werd gesloopt. Sindsdien is het terrein begroeid met gras.

Er is geen informatie omtrent de impact van de bebouwing en de sloop op de gaafheid van de bodem en op eventueel aanwezige oudere archeologische resten. Volgens de bodemkaart van Vlaanderen is op het terrein

sprake van bodems van het type OB. Echter is in de onmiddellijke omgeving sprake van plaggenbodems met humus- en/of ijzer-B-horizont enerzijds en plaggenbodems met bedolven bodemprofiel anderzijds.

- *Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?*

Net ten westen van het terrein werd bij een veldprospectie een ensemble lithische artefacten aangetroffen uit het finaal-paleolithicum. Bij de aanleg van het afrittencomplex van de E34, net ten zuiden van het projectgebied gelegen, werden resten uit de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen ontdekt. Ook in de wat ruimere omgeving werden verschillende archeologische resten onderzocht uit de metaaltijden en de Romeinse tijd.

Bovendien is er in de omgeving sprake van verschillende circulaire structuren die aan het licht kwamen via luchtfotografische prospecties.

Verder zijn er enkele laatmiddeleeuwse mottes gekend, het kasteel te Voorhout is gelegen op slechts 150 meter ten oosten van het projectgebied, de Alvinusberg bevindt zich 850 meter ten zuiden van het terrein.

Het voormalige Fort Sint-Jan is gelegen op 600 meter ten noorden van het projectgebied en is te dateren in de 16de eeuw.

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?*

Het projectgebied situeert zich ter hoogte van het zandruggencomplex tussen Maldegem en Stekene en kent dus een aantrekkelijke landschappelijke situatie. De gemeente Kemzeke is gelegen aan de Romeinse heirbaan tussen Brugge en Antwerpen. Het projectgebied grenst aan de invalsweg naar het gehucht De Tromp en situeert zich ter hoogte van de meest zuidelijke uitloper van de bebouwing van het gehucht. Het terrein is onafgebroken bebouwd geweest vanaf het laatste kwart van de 18de eeuw.

Archeologische data uit de onmiddellijke en iets ruimere omgeving tonen aan dat het terrein gelegen is in een archeologisch erg rijke omgeving met resten die dateren uit de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse periode, de middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Het is niet gekend in hoeverre de jongere bebouwing en de sloop van de bebouwing eventueel aanwezige oudere archeologische resten hebben verstoord.

Gezien de interessante bodemkundige situatie en de beschikbare archeologische en historische data kunnen we besluiten dat het terrein een verhoogde kans heeft op de aanwezigheid van archeologische resten. Of deze ook een groot kennisvermeerderingspotentieel hebben is afhankelijk van hun bewaringstoestand.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

Binnen de volledige oppervlakte van het terrein wordt een ontgraving van 60 centimeter gepland. Ter hoogte van het nieuw op te richten restaurant bedraagt de geplande graafdiepte 1 meter. Ter hoogte van de verschillende ondergrondse nutspuizen worden graafwerken tot een diepte van 3,50 meter vooropgesteld.

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen bevindt er zich binnen het terrein een A-horizont met een dikte tussen 25 en 50 centimeter. Dit impliceert dat het afgraven van het terrein met 60 centimeter een negatieve impact heeft over de volledige oppervlakte van het projectgebied.

- *Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?*

Op basis van de beschikbare bronnen kon niet worden aangetoond of er binnen het projectgebied archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig zijn. Wel kon worden aangetoond dat er een verhoogde kans is op de aanwezigheid van archeologische resten.

Het projectgebied kent een gunstige landschappelijke ligging. In de omgeving van het projectgebied werden reeds verschillende archeologische resten aangetroffen die wijzen op menselijke activiteiten in de omgeving in het verleden. Op basis van cartografische bronnen kan besloten worden dat er zich binnen het terrein mogelijk resten situeren uit de nieuwe tijd in de vorm van bebouwing.

Om aan te tonen of er zich daadwerkelijk archeologische resten binnen het terrein situeren en of deze een hoog potentieel op kennisvermeerdering hebben, raden we aan bijkomende vooronderzoeken uit te voeren. Gezien er een kans is, dat zich binnen het terrein een begraven bodemprofiel bevindt, en dat er een kans is op de aanwezigheid van een intacte humus- en/of ijzer B-horizont waarin mogelijk steentijd artefactensites intact kunnen zijn bewaard, raden we een stapsgewijs uit te voeren programma van maatregelen aan. In eerste instantie zal via een landschappelijk bodemonderzoek worden nagegaan of er kans is op de aanwezigheid van steentijd artefactensites en zal de gaafheid van de bodem worden onderzocht. Nadien dienen indien nodig eventuele archeologische boringen te worden uitgevoerd met het oog op het opsporen van eventueel aanwezige steentijd artefactensites. Ten slotte dient een prospectie met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven te worden uitgevoerd met het oog op het opsporen van eventuele sporensites en resten bestaande uit muurwerk en/of funderingen. Gezien heden nog niet duidelijk is of de omgevingsvergunningsaanvraag zal worden goedgekeurd, en gezien de opdrachtgever heden nog geen eigenaar is van het terrein, dienen deze onderzoeken te worden uitgevoerd in een uitgesteld traject, na het afleveren van de bouwvergunning.

4.2. Samenvatting niet gespecialiseerd publiek

Sinds 1 juni 2016 is de archeologiewetgeving veranderd en moet er onder bepaalde voorwaarden een bekrachtigde archeologienota worden bijgevoegd aan het bouwdoossier. De omgevingsvergunning voor de geplande werken valt binnen deze criteria.

Op basis van een bureauonderzoek moet in de eerste plaats worden nagegaan of er zich misschien archeologische resten op het terrein kunnen bevinden, of deze resten belangrijk genoeg zijn om verder te onderzoeken en of de resten zullen worden vernietigd bij de werkzaamheden. Hiervoor worden verschillende

bronnen en aspecten bekeken (bodem, oude kaarten, archeologische vindplaatsen in de omgeving, plannen van de bouwheer, luchtfoto's,...).

Tijdens het hier uitgevoerde bureauonderzoek leerden we dat er in de omgeving van het projectgebied reeds sinds de steentijd menselijke activiteiten plaatsvonden. In de omgeving werden dan ook al heel wat archeologische resten aangetroffen uit de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijden. Net ten oosten van het terrein werden bij een veldprospectie resten uit de steentijden aangetroffen. Bij de aanleg van het afrittencomplex van de E34, net ten zuiden van het terrein, werden sporen onderzocht uit de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen. Op basis van oude kaarten kan worden geconcludeerd dat er mogelijk ter hoogte van het terrein resten aanwezig zijn van bebouwing die teruggaat tot de 18de eeuw. Het projectgebied is immers gelegen langs de Trompstraat die in de richting van het gehucht De Tromp liep. De meest zuidelijke bebouwing van dit gehucht situeerde zich ter hoogte van het projectgebied.

Echter kon op basis van het uitgevoerde onderzoek niet worden aangetoond of er ook effectief archeologische resten binnen het terrein aanwezig zijn. Evenmin kon worden aangetoond wat de eventuele wetenschappelijke waarde zou zijn van de archeologische resten. Gezien deze onzekerheden en gezien het feit dat de geplande werken eventueel aanwezige waardevolle archeologische resten zullen verstoren, raden we aan bijkomende vooronderzoeken te laten uitvoeren voorafgaandelijk aan het uitvoeren van de geplande werken. Deze bijkomende vooronderzoeken zullen pas worden uitgevoerd na het verlenen van de omgevingsvergunning in een uitgesteld traject.

5. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan besloten worden dat het projectgebied een verhoogde kans heeft op de aanwezigheid van archeologische resten uit de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse periode, de middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Op basis van archeologische vondsten uit de omgeving blijkt dat er in de onmiddellijke en ruimere omgeving reeds menselijke activiteiten plaatsvonden vanaf de steentijden. Op verschillende plaatsen werden resten aangetroffen uit de steentijden (zij het ex situ), de metaaltijden, de Romeinse periode, de middeleeuwen en de nieuwe tijden.

Op basis van gegevens op de bodemkaart bestaat er een kans dat zich binnen het projectgebied bedolven bodemprofielen bevinden alsook een eventueel intacte B-horizont. Er is dus met andere woorden een kans dat zich hierin in situ steentijd artefactensites bevinden. Indien dit het geval is, hebben deze een groot potentieel op kennisvermeerdering. In de omgeving werden immers enkel ex situ artefacten aangetroffen.

Met betrekking tot de metaaltijden werden in de omgeving via luchtfotografische prospecties verschillende circulaire structuren aangetroffen die allicht in verband staan met grafmonumenten uit de metaaltijden.

Archeologische onderzoeken in de directe omgeving brachten tevens resten aan het licht uit de bronstijd en de ijzertijd. Indien er zich binnen het projectgebied resten uit de metaaltijden bevinden, kunnen deze onze kennis omtrent de metaaltijden en het gebruik van het landschap in de omgeving vergroten.

Kemzeke is gelegen aan de heirbaan van Brugge naar Antwerpen. Tevens werden in de omgeving reeds verschillende resten uit de Romeinse periode aangetroffen en/of onderzocht. Indien er zich binnen het projectgebied resten uit de Romeinse periode bevinden, kunnen deze onze kennis omtrent de Romeinse periode en het gebruik van het landschap in de omgeving vergroten.

Het projectgebied situeert zich op ongeveer 150 meter ten westen van een middeleeuwse versterking. Direct ten zuiden werden resten aangetroffen van pottenbakkersactiviteiten. Het terrein is bovendien gelegen aan de weg die leidde naar het gehucht De Tromp. Indien er zich binnen het projectgebied resten uit de middeleeuwen bevinden, kunnen deze onze kennis omtrent de middeleeuwen en het gebruik van het landschap in de omgeving vergroten.

Op basis van cartografische bronnen kon worden aangetoond dat zich binnen het terrein reeds vanaf het laatste kwart van de 18de eeuw bebouwing bevond. Meer bepaald betreft het de meest zuidelijke bebouwing van het gehucht De Tromp.

Ondanks de verhoogde kans op archeologische resten is het op dit ogenblik niet duidelijk of eventueel aanwezige archeologische resten een hoog kennisvermeerderingspotentieel bezitten. Dit is sterk afhankelijk van de aard en bewaringstoestand van eventueel aanwezige archeologische resten. Om na te gaan of er effectief archeologische resten met een hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig zijn binnen het projectgebied dienen met andere woorden bijkomende vooronderzoeken te worden uitgevoerd.

6. Bibliografie

6.1. Online bronnen

- www.geopunt.be
- www.dov.vlaanderen.be
- <https://geo.onroerenderfgoed.be>
- www.cartesius.be
- https://search.arch.be/imageserver/topview.php?FIF=550/550_0001_000/550_0001_000_06745_000/550_0001_000_06745_000_0_0004.jp2
- http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?basemapUrl=http://www.ngi.be/tiles/arcgis/rest/services/20k_{BAF866A3-38AC-44D9-9A0B-909524FD0AB7}_default_404000/MapServer&lang=nl
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Stekene* [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13940> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Kemzeke* [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13941> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Stropersbos* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135192> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Stekene De Tromp* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/156398> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Verkeerswisselaar* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32689> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Kemzeke DMDb 13* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/39670> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Stekene Prekershei* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/156407> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Reinackers Circulaire structuur 567* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/154911> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Reepstraat III* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/222480> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Sint-Gillis-Waas Reepstraat* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980497> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Drie Schouwen Circulaire structuur 557* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/154918> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Burchtakker* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/131> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Burchtakker* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/216043> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Voorhout* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32687> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Hulsterstraat Zuid*

[online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/166049> (Geraadpleegd op 15-12-2022).

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Hulsterstraat* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/164639> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Kasteel te Voorhout* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32688> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Alvinusberg* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32691> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Hulsterstraat Zuid* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/215618> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Kiekenhaag* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32676> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Hellefort* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/155921> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Fort Sint-Jan* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/32673> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Fort Kiekenhage* [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/155918> (Geraadpleegd op 15-12-2022).
- <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/3865>

7. Lijst figuren

Project code	Nr	Type	Onderwerp	Aanmaakschaal origineel	Aanmaakdatum	Versie
2023A317	1	Kadasterplan	Projectgebied ten opzichte van GRB-bestand	1/500	2022	Digitaal
2023A317	2	Ontwerpplan	Inplanting nieuwe toestand	1/200	2022	Digitaal/PDF
2023A317	3	Tertiairgeologische kaart	Uitsnede tertiairgeologische kaart thv het projectgebied	1/12000	2022	Digitaal
2023A317	4	Quartaairgeologisch profiel	Uitsnede quartaairgeologische kaart thv het projectgebied	1/12000	2022	Digitaal
2023A317	5	Quartaairgeologisch profiel	Uitleg profieltype 3 (Bron: © dov.vlaanderen).	nvt	2001	Digitaal
2023A317	6	Hoogtekaart	Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (1 meter) (Bron: ©Geopunt)	1/12000	2022	Digitaal
2023A317	7	Hoogteprofiel	Doorsnede door terrein van NW naar ZO (Bron: ©Geopunt)	onbekend	2022	Digitaal
2023A317	8	Hoogteprofiel	Doorsnede door terrein van NO naar ZW (Bron: ©Geopunt)	onbekend	2022	Digitaal
2023A317	9	Hoogtekaart	Detail Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (1 meter) (Bron: ©Geopunt)	1/500	2022	Digitaal
2023A317	10	Bodemkaart	De bodems volgens de bodemkaart van België (Bron: © dov.vlaanderen).	1/1000	2022	Digitaal
2023A317	11	Topokaart	Omgeving projectgebied op de topografische kaart van het NGI	1/10000	2022	Digitaal
2023A317	12	Historische kaart	Uitsnede kaart van Ferraris, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	1/4000	1771-1778	Digitaal
2023A317	13	Historische kaart	Uitsnede kaart van Ferraris, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	1/1000	1771-1778	Digitaal
2023A317	14	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	1/1000	1841-1843	Digitaal
2023A317	15	Historische kaart	Plan Popp, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	1/1000	1854	Digitaal
2023A317	16	Historische kaart	Kaart van Vandermaelen, met aanduiding van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	1/1000	1846-1854	Digitaal
2023A317	17	Historische kaart	Primitief kadaster	onbekend	1830-1835	Digitaal
2023A317	18	Historische kaart	Topografische kaart NGI	1/10000	1938-1939	Digitaal
2023A317	19	Orthofoto	Orthofoto 1971 van de omgeving van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	1/1000	1971	Digitaal
2023A317	20	Orthofoto	Orthofoto van de omgeving van het projectgebied (rood). (Bron: © AGIV)	1/1000	1979-1990	Digitaal
2023A317	21	Orthofoto	Orthofoto 2002/2003 van de omgeving van het projectgebied. (Bron: © AGIV)	1/500	2000-2003	Digitaal
2023A317	22	Orthofoto	Orthofoto 2015 van de omgeving van het projectgebied. (Bron: © AGIV)	1/500	2015	Digitaal
2023A317	23	Orthofoto	Orthofoto 2020 van de omgeving van het projectgebied. (Bron: © AGIV)	1/500	2020	Digitaal
2023A317	24	Orthofoto	Orthofoto 2021 van de omgeving van het projectgebied. (Bron: © AGIV)	1/500	2021	Digitaal
2023A317	25	CAI	CAI-locaties en onderzoeken in de ruime omgeving van het projectgebied (bron: www.cai.onroerendergoed.be)	1/12000	2022	Digitaal
2023A317	26	Bodemgebruik	Projectgebied op de bodemgebruikskaart	1/1000	2022	Digitaal
2023A317	27	Ontwerpplan	Inplanting nieuwe toestand met aanduiding nutspitten	1/200	2022	Digitaal/PDF
2023A317	28	Analyse	Aanduiding ontgravingsdieptes op GRB	1/500	2022	Digitaal